



แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุม
ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ
การพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ
คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

นางสาวภิรมย์ นิลทัพ

รายงานวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13
สถาบันพระปกเกล้า

พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า



แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

โดย

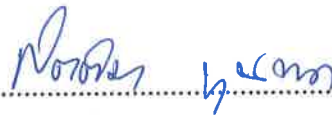
นางสาวภิรมย์ นิลทัพ

รหัสประจำตัว 64-13-73

สถาบันพระปกเกล้า

รายงานวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุม
ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ
การพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

อาจารย์ที่ปรึกษา :



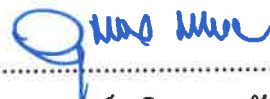
(อาจารย์กิตติมา บุณนาค)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม :



(อาจารย์วิวัฒน์ ชัยภาคภูมิ)

อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13



(ศาสตราจารย์วุฒิสรา ต้นไชย)
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

บทคัดย่อ

- ชื่อผู้จัดทำ : นางสาวภิรมย์ นิลทัพ
 นักศึกษาสถาบันพระปกเกล้า หลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
 สำหรับข้าราชการรัฐสภา รุ่นที่ 13
- ชื่อหัวข้อเอกสาร : แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
 ของคณะกรรมการธิการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี
 ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา
- อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์กิตติมา บุณนาค
- อาจารย์ที่ปรึกษา (ร่วม) : นายวิทวัส ชัยภาคภูมิ

การศึกษาเรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการธิการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และระบบอื่นที่ใช้ในการประชุม รวมทั้ง ข้อมูล ปัญหาและอุปสรรคจากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านมา โดยมุ่งเน้นการเข้าถึงของคนพิการซึ่งมีข้อจำกัดด้านกายภาพให้สามารถเข้าถึง และใช้ประโยชน์ในการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเต็มที่ เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา และพัฒนาแนวทางการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการธิการการพัฒนาสังคม และ กิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส และเพื่อให้บุคลากรในวงงานรัฐสภา มี แนวทางที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักการทุกคนสามารถ เข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า ซึ่งเอกสารวิชาการฉบับนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร รายงานวิจัย บทความวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษาเอกสารวิชาการ โดยมีรายละเอียดการศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวม และประมวลผล เอกสาร การนำหลักการของการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Accessibility) และหลักการที่จะ นำไปสู่การเข้าถึงได้โดยสะดวก (Accessibility) หลักการความเท่าเทียม ทั้งถึง และถ้วนหน้า (Inclusive Equality) เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า ประกอบการพิจารณา รวมทั้งข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ การสัมภาษณ์สมาชิกวุฒิสภาผู้ใช้ระบบ และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประมวลผล เรียบเรียง ต่อไป

จากการศึกษาข้อมูลการดำเนินการเกี่ยวกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ปัญหาและ อุปสรรคการดำเนินการ พบว่าระเบียบว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้คำนึงถึงรัฐธรรมนูญ ข้อบังคับการประชุม และแนวปฏิบัติการประชุมของฝ่ายนิติบัญญัติและหลักการของประกาศ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการ ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 เฉพาะรายละเอียดที่เหมาะสมกับการประชุมผ่านสื่อ

อิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ แต่จากการปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายเลขานุการประจำคณะกรรมการ การพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ได้พบปัญหาและอุปสรรค ต่อคนพิการ ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา 27 ที่บัญญัติให้บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ ซึ่งมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ประกอบมาตรา 59 บัญญัติให้รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 ได้ให้ความหมายของ “คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป

นอกจากนั้น ต้องคำนึงถึงการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของทุกคน ซึ่งตามหลักการแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ข้อบทที่ 9 เรื่องความสามารถในการเข้าถึง (Accessibilities) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (6) ที่กำหนดให้คนพิการมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยีสารสนเทศ และบริการสาธารณะ และยังขัดกับพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 มาตรา 6 (4) ที่กำหนดให้มีมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเป็นหลักประกันในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

รวมทั้ง ควรให้ความสำคัญในการกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และตัวชี้วัดการเข้าถึงของคนพิการของระบบควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการประเมินการเข้าถึงของคนพิการโดยผู้ใช้ ประกอบการพิจารณานำเทคโนโลยีและระบบควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในองค์กรภาครัฐ ดังนั้น ควรมีการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือระบบการควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่คนพิการเข้าถึงได้โดยสะดวก และระยะยาว การแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจน การประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อให้เกิดประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคง และมีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมดิจิทัล คือ ฝ่ายส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคง และมีภารกิจสำคัญที่เกี่ยวกับคนพิการ คือ การสร้างทักษะด้านดิจิทัลแก่คนพิการในการใช้ชีวิตประจำวัน และการส่งเสริมทักษะการสร้างอาชีพด้านดิจิทัล ในขณะที่ต่างประเทศได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยคนพิการไว้เป็นการเฉพาะครอบคลุมทุกมิติตามบริบทของสังคม โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ร่วมกันของคนทุกกลุ่ม ซึ่งประเทศไทยควรนำหลักการดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

โดยผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติ

(ก) การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์พื้นฐาน

- ควรกำหนดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกันเพื่อให้การทำงานระหว่างระบบสามารถทำงานเชื่อมโยงกันได้อย่างมีความมั่นคงปลอดภัย อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมตลอดทั้งทำให้ระบบหรือการให้บริการมีความน่าเชื่อถือ และมีหลักประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียม ทัวถึงและเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและพัฒนาการเข้าถึงความคุ้มครองทางสังคมของคนพิการ

(ข) การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มเฉพาะ

(1) การกำหนดมาตรฐานการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) ไว้ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และระเบียบว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้เกิดความชัดเจนเพื่อเป็นหลักประกันพื้นฐานเพื่อการออกแบบที่ครอบคลุมและตอบสนองถึงความต้องการที่มุ่งประโยชน์คนมากกลุ่มที่สุด ซึ่งครอบคลุมถึงคนพิการ

(2) ควรจัดทำคู่มือหรือแนวทางการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงได้ โดยสะดวกถ้วนหน้า (Accessible E-Meeting Guideline) เพื่ออธิบายรายละเอียด ขั้นตอน วิธีการประชุม ให้แก่คนทุกกลุ่ม เนื่องจากผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละคนมีความแตกต่างทั้งโดยสภาพทางกายภาพ ความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะคนพิการแต่ละประเภทให้สามารถเข้าร่วมประชุมได้อย่างเต็มที่ ทั้งในลักษณะคำบรรยาย แผนผังรูปภาพ และคำบรรยายด้วยเสียง อาทิ กระบวนการและขั้นตอนการแสดงตน การสื่อสาร การเข้าถึงเอกสาร และการลงคะแนน เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 และมาตรา 59 และประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 มาตรา 6 (4) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 34/3 พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (6)

(3) ควรใช้ระบบควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือโปรแกรมที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น เว็บไซต์ <https://newzhook.com/story/barrierbreak-deque-india-employment-zoom-teams-slack-webex-cisco-microsoft-disabled-accessible-video-conferencing-platforms-people-with-disabilities/> ภายใต้หัวข้อ Top 5 Accessible Conferencing Platforms มีการจัดอันดับโปรแกรมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่คนพิการเข้าถึงได้ โดยสำรวจจากการใช้งานจริงของคนพิการทุกประเภท โดยเรียงอันดับจากโปรแกรมที่คนพิการเข้าถึงได้มากที่สุด ดังนี้ 1) โปรแกรม Google Meet 2) โปรแกรม Zoom คนหูหนวกสามารถเลือกดูหน้าจอล่ามภาษามือได้เป็นการเฉพาะ และสามารถแยกจอล่ามภาษามือออกมาต่างหากได้ 3) โปรแกรม Microsoft Teams 4) โปรแกรม Slack 5) โปรแกรม Webex Meeting

(4) การจัดหาผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์ บริการหรือสภาพแวดล้อมเพื่อให้ทุกคนใช้งานได้ โดยสะดวกถ้วนหน้าให้สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ทั้ง "การเข้าถึงโดยตรง" โดยไม่ต้องได้รับการช่วยเหลือและ "การเข้าถึงทางอ้อม" โดยมีผู้ช่วยเหลือในการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการหรือความต้องการพิเศษหรือการเปิดใช้งานการเข้าถึงผ่านการใช้งานของเทคโนโลยีอำนวยความสะดวก โดยกำหนดช่องทางการเข้าถึงเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงให้แก่ทุกคน โดยเทคโนโลยีอำนวยความสะดวก (AT) ควรเป็นอุปกรณ์ที่สามารถใช้ได้สำหรับทุกคน

(5) ควรให้ผู้ควบคุมการประชุมหรือแอดมินทุกคนเรียนรู้และเข้าใจวิธีการตั้งค่า และการแก้ปัญหาของการใช้โปรแกรมสำหรับคนพิการอย่างรอบด้านเพื่อขจัดอุปสรรคในการเข้าถึง ระบบการประชุม และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและทันที่

2. ข้อเสนอแนะต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยการประชุม ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ พ.ศ. 2563

(ก) การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์พื้นฐาน

(1) ตามระเบียบข้อที่ 4 ที่กำหนดให้มีการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพ แล้วแต่กรณี ของผู้ร่วมประชุมทุกคนตลอดระยะเวลาที่มีการประชุม หากผู้เข้าร่วมประชุมได้ออกไปจากห้องประชุมในบางช่วงเวลา เช่น ปิดกล้องและไมโครโฟนในบางช่วงเวลา ทำให้ไม่สามารถบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุมทุกคนได้ตลอดระยะเวลาที่มีการประชุม อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการประชุม

(2) ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 ข้อ 3 (4) ได้กำหนดเงื่อนไขการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องที่คณะกรรมการมีมติให้กระทำการลับไม่สามารถประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ ย่อมไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้เกิดความไม่ยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และไม่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาให้นำไปสู่การเกิดการประชุมลับทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ เห็นว่าหากมีกรณีต้องลงมติลับควรดำเนินการแยกออกจาก แอปพลิเคชันที่จัดการประชุม ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องมีการล็อกอิน (login) เข้าระบบเพื่อยืนยันตัวตนว่าเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน และระบบลงมติลับนั้น จะมีการใช้เทคโนโลยีการคุ้มครองข้อมูลและการเข้ารหัสข้อมูล เพื่อป้องกันมิให้ตรวจสอบได้ว่าผู้ออกเสียงลงคะแนนได้ลงมติเป็นประการใด อันจะเป็นการปกป้องผลการลงมติลับได้

(ข) การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มเฉพาะ

ควรกำหนดให้มีการจัดบริการขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการที่เกี่ยวข้องกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่คนพิการแต่ละประเภทสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก อาทิ บริการล่ามภาษามือ บริการคำบรรยายแทนเสียง หรือบริการเสียงบรรยายภาพ และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็นและเหมาะสมไว้ในข้อบังคับการประชุมและระเบียบว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา” สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณคำแนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์กิตติมา บุณนาค อาจารย์ที่ปรึกษารายงาน ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะในการศึกษาค้นคว้า ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างละเอียด ทำให้การจัดทำเอกสารวิชาการส่วนบุคคลฉบับนี้ถูกต้องสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ของสถาบันพระปกเกล้า และวิทยากรทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ถ่ายทอดให้แก่ผู้ศึกษาทำให้มีมุมมองในทางวิชาการที่กว้างไกลรอบด้านมากยิ่งขึ้น รวมถึงขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ของสถาบันพระปกเกล้าที่ช่วยดูแลให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง สำหรับข้าราชการรัฐสภา รุ่นที่ 13

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบพระคุณนายตันพงศ์ ตั้งเต็มทอง รองเลขาธิการวุฒิสภา รักษาการราชการแทน ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ 3 และเพื่อนร่วมงานที่เปิดโอกาสให้เข้ารับการอบรมในครั้งนี้ อีกทั้งช่วยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้กับผู้ศึกษาเสมอมา

ภิรมย์ นิลทัพ

นักศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง

สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

สถาบันพระปกเกล้า

กุมภาพันธ์ 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
1.3 ประเด็นการศึกษา	8
1.4 ขอบเขตการศึกษา	8
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 หลักวิชาการ แนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Accessibility)	10
2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	11
2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560	11
2.2.2. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ	12
2.2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550	14
2.2.4 พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560	15
2.2.5 พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562	16
2.2.6 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562	17
2.2.7 พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563	19
2.2.8 ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563	19
2.2.9 กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์	20
2.2.10 ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์	21
2.2.11 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ	28
2.2.12 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการ	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	32
3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	32
3.2 วิธีการที่ใช้ศึกษา	33
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 ผลการศึกษา	35
4.1 ผลการศึกษาเอกสาร	35
4.2 การสัมภาษณ์คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ผู้ใช้ระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	59
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	61
5.1 บทสรุป	61
5.2 ข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม	66
ประวัติผู้ศึกษา	67

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ประชาชนติดและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ภาครัฐจึงต้องกำหนดมาตรการที่เข้มงวดเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ทำให้การปฏิบัติงานของภาครัฐ ภาคเอกชน การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของทุกภาคส่วนจะต้องมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันเป็นปกติต้องปรับเปลี่ยนมาดำเนินการด้วยวิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แม้ว่าจะอยู่สถานที่ต่างกัน ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าร่วมประชุม ประกอบกับเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินของภาครัฐ และการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนไม่ขาดความต่อเนื่อง และไม่เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรง และเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจ คณะรัฐมนตรีจึงตราพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 ขึ้น มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 19 เมษายน 2563 อันเป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ พระราชกำหนดดังกล่าวได้กำหนดบทยกเว้นไม่ใช้บังคับกับวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภา และรัฐสภา

ทั้งนี้ พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 บัญญัติให้ต้องมีการประชุมที่ได้กระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้ร่วมประชุมมีได้อยู่ในสถานที่เดียวกันและสามารถประชุมปรึกษาหารือและแสดงความคิดเห็นระหว่างกันได้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผู้เข้าร่วมประชุมคือ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กรรมการ อนุกรรมการ เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือคณะบุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนด และรวมถึงผู้ซึ่งต้องชี้แจงแสดงความคิดเห็นต่อคณะกรรมการการบังคับใช้และผลทางกฎหมายใช้สำหรับการประชุมที่ต้องการผลตามกฎหมาย หรือกฎหมายกำหนดให้ต้องมีการประชุม เช่น การประชุมสามัญผู้ถือหุ้น หรือการประชุมของคณะกรรมการต่าง ๆ ใช้ได้ทั้งการประชุมของภาครัฐ และภาคเอกชน แต่ไม่ใช้บังคับกับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา การประชุมเพื่อจัดทำคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล การประชุมเพื่อดำเนินการตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการ ราชการ

ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์กรมหาชน และหน่วยงานอื่นของรัฐ การประชุมอื่นหรือในเรื่องตามที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัด e-Meeting ที่จะมีผลตามกฎหมาย รวมทั้ง ต้องจัดให้ผู้เข้าร่วมประชุมสามารถแสดงตนก่อนร่วมประชุม ให้ผู้ร่วมประชุมสามารถลงคะแนนได้ทั้งแบบลงคะแนนโดยเปิดเผยและแบบลงคะแนนลับ รวมทั้ง ต้องจัดทำรายงานการประชุมเป็นหนังสือ (สามารถจัดทำในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้) มีการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพ แล้วแต่กรณี ของผู้ร่วมประชุมทุกคน ตลอดระยะเวลาที่ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่เป็นการประชุมลับ จัดเก็บข้อมูลจราจรอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ร่วมประชุมทุกคนไว้เป็นหลักฐาน และต้องเป็นไปตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจกำหนด

อย่างไรก็ตาม แม้พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 ไม่ใช่บังคับกับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา แต่รัฐธรรมนูญ มาตรา 128 ก็ได้บัญญัติให้อำนาจวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร และรัฐสภา ในการตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับวิธีการประชุมของตนเอง จึงได้มีการตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ขึ้นมาเพื่อรองรับการดำเนินงานของวุฒิสภา ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการในด้านอิเล็กทรอนิกส์ไว้หลายข้อด้วยกัน ทั้งในด้านการตรวจ การเผยแพร่ การโฆษณาข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวงงานรัฐสภา การจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางสถาปัตยกรรม สารสนเทศการสื่อสาร ต่อมาได้เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่แพร่ระบาดไปทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทย จึงมีการกำหนดมาตรการเพื่อควบคุมการระบาดของโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ทำให้การปฏิบัติงานของภาครัฐ ภาคเอกชน ต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์เพื่อให้การดำเนินการตามภารกิจเป็นไปด้วยความต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ อันส่งผลให้วุฒิสภาจำเป็นต้องแก้ไขข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 เพื่อรองรับการประชุมคณะกรรมการมาธิการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากนั้นประธานวุฒิสภาได้ตราระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการมาธิการ พ.ศ. 2563 เพื่อกำหนดรายละเอียดขั้นตอน วิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

จากข้อจำกัดของพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 ต่อรัฐสภา ซึ่งเป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้มีบทยกเว้นไม่ใช้บังคับกับวุฒิสภา สภาผู้แทนราษฎร และรัฐสภา เนื่องจากลักษณะการประชุมของวุฒิสภาสภาผู้แทนราษฎร และรัฐสภา มีความแตกต่างจากการประชุมทั่วไปที่มีการพิจารณาร่างกฎหมาย การให้ความเห็นชอบบุคคล การพิจารณาเรื่องที่มีความสำคัญทั้งในระดับนโยบาย และความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ที่ในบางเรื่องต้องมีการประชุมลับ การลงมติ ที่ต้องมีการลงมติเป็นการ

เฉพาะบุคคลทั้งผ่านเครื่องบันทึกการออกเสียงลงคะแนน และการขานชื่อเป็นรายบุคคล ซึ่งต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยและการดำรงไว้ซึ่งความลับ ด้วยเหตุแห่งข้อจำกัดดังกล่าว รัฐธรรมนูญ มาตรา 128 จึงได้บัญญัติให้อำนาจวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภา และรัฐสภา ในการตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับวิธีการประชุมขององค์กรได้ โดยการใช้คำว่า “สื่ออิเล็กทรอนิกส์” เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 และเป็นคำที่ใช้อยู่ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 28 กำหนดเกี่ยวกับรายงานการประชุมวุฒิสภาให้สมาชิกสามารถตรวจดูทางอิเล็กทรอนิกส์หรือทางเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นด้วยก็ได้ ข้อ 34 กำหนดเกี่ยวกับการพิมพ์และการโฆษณารายงานการประชุมวุฒิสภาและเพื่อเปิดเผยให้ประชาชนทราบได้โดยทั่วไป โดยอาจมีการเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเทคโนโลยีอื่นด้วยก็ได้ ข้อ 192 กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาจัดสภาพแวดล้อมทั้งทางสถาปัตยกรรม สารสนเทศการสื่อสาร หรือบริการอื่นใดให้เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก การจัดทำ จัดเก็บ หรือเรียกเอกสารใด ๆ เพื่อการพิจารณาหรือเผยแพร่ของวุฒิสภา ให้อยู่ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นที่เป็นมาตรฐานเปิด หรือซึ่งคนพิการ และผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ด้วย รวมทั้งจัดอุปกรณ์ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงผู้ช่วยสำหรับสมาชิกซึ่งเป็นคนพิการ หรือผู้สูงอายุที่มีความต้องการจำเป็นเป็นพิเศษ เพื่อให้สมาชิกสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรด้านนิติบัญญัติที่มีภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการด้วยความต่อเนื่อง อันส่งผลให้วุฒิสภาจำเป็นต้องแก้ไขข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 เพื่อรองรับการประชุมคณะกรรมการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยกำหนดให้ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ประธานคณะกรรมการจะกำหนดให้จัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ แต่ต้องให้ผู้ร่วมประชุมสามารถประชุมปรึกษาหารือและแสดงความคิดเห็นระหว่างกันผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ ทั้งนี้ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามระเบียบที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดเรื่องมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย ซึ่งประธานวุฒิสภาได้ตราระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ พ.ศ. 2563 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อกำหนดด้านคุณสมบัติของระบบสนับสนุนการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ ระบบที่จะนำมาใช้สนับสนุนการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ต้องเป็นระบบที่สามารถรองรับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้เป็นไปตามระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ พ.ศ. 2563 ซึ่งมีการกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการรักษาความปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาทิ (1) การรักษาความลับ (confidentiality) โดยมีมาตรการรักษาหรือสงวนไว้เพื่อป้องกันการ

เข้าถึงใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยบุคคลผู้ไม่มีสิทธิในการเข้าถึง (2) การรักษาความครบถ้วน (integrity) โดยมีมาตรการป้องกันข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มิให้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ทำให้สูญหาย ทำให้เสียหาย หรือถูกทำลายโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือโดยมิชอบ เพื่อให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในสภาพสมบูรณ์ขณะที่มีการใช้งาน ประมวลผล โอน หรือเก็บรักษา (3) การรักษาสภาพพร้อมใช้งาน (availability) โดยมีมาตรการที่ดูแลให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ สามารถทำงาน เข้าถึง หรือใช้งานได้ ในเวลาที่ต้องการ (4) การรักษาความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ศึกษาในฐานะผู้ช่วยเลขานุการประจำคณะกรรมการการพัฒนาระดับจังหวัด และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งคณะกรรมการการพัฒนานี้มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ เกี่ยวกับการพัฒนาระดับจังหวัด เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมการแก้ปัญหาสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพการส่งเสริมเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเน้นความเท่าเทียมแก่คนพิการในการเข้าถึงข้อมูล ตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติคุ้มครองไว้ ทั้งนี้ ได้มีการกำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2552) ดังนี้

1. ความพิการทางการเห็น หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการมองเห็น

2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย

2.1 พิจารณาทางการได้ยิน หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลข่าวสารผ่านทางทางการได้ยิน

2.2 พิจารณาทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ หรือฟังผู้อื่นพูดแล้วไม่เข้าใจ เป็นต้น

3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย

3.1 ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเป็นเกิดจากการมีความบกพร่อง หรือสูญเสียความสามารถของอวัยวะที่ใช้ในการเคลื่อนไหว

3.2 ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่อง หรือความผิดปกติของใบหน้า ศีรษะ ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างประจักษ์

4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเกิดจากความบกพร่อง หรือความผิดปกติทางด้านจิตใจหรือสมองในส่วนของความรู้ อารมณ์ หรือการนึกคิด

5. ความพิการทางสติปัญญา หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเกิดจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเขาว์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป

6. ความพิการทางการเรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง

ประกอบกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities ,CRPD) ได้มุ่งเน้นในการขจัดอุปสรรคจากภายนอกซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของคนพิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และขัดขวางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นอย่างยิ่ง เพื่อช่วยให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการ ซึ่งรวมถึงการจัดการเลือกปฏิบัติและการสร้างหลักประกันความเสมอภาคในทุกมิติ (Non-Discrimination and Equality)

ทั้งนี้ ความสามารถในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) ประกอบด้วย 3 มิติดังกล่าว ได้แก่ มิติที่ 1 การออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมหรือเรียกว่า Universal Design (UD) เป็นหลักใหญ่ที่ครอบคลุมทั้งหมด มิติที่ 2 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือเรียกว่า Assistive Technology (AT) เป็นหลักเฉพาะที่มาตอบโจทก์เฉพาะกิจ เฉพาะบุคคลหรือเฉพาะกลุ่มคนทั้งสองอย่างต้องไปคู่กันเสมอทั้งการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมและจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ดังกล่าวแล้วข้างต้น มิติที่ 3 คือ การช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล ที่เรียกว่า Reasonable Accommodation (RA) เป็นเรื่องมนุษย์ต่อมนุษย์ เป็นการ

ช่วยเหลืออย่างมีเหตุมีผลเป็นการช่วยเหลืออย่างพอเพียงไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด นอกจากนั้น การกำหนดมาตรฐานเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้เป็นข้อกำหนดที่นำหลักการการออกแบบ ที่เป็นสากลกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมากำหนดร่วมกันในลักษณะเพื่อการเข้าถึงร่วมกัน ให้เป็นมาตรฐานสากลที่ทั่วโลกยอมรับ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้ของประชากรภายในประเทศของตน เป็นหลัก ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงต้องตระหนักถึงการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม สิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล และมาตรฐานเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ซึ่งจะเป็นกลไกนำไปสู่การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ร่วมกันของคนทุกคนหรือคนทุกกลุ่มตามเจตนารมณ์ความพิการหรือความด้อยโอกาสในสังคม เพื่อให้สังคมนี้เป็นสังคมที่ทุกคนมีส่วนร่วมทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้ร่วมกัน

สำหรับมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของระบบควบคุมการ ประชุม เป็นข้อกำหนดและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศสำหรับระบบ ควบคุมการประชุมของผู้ให้บริการ ซึ่งครอบคลุมการรักษาความลับ (Confidentiality) การรักษา ความครบถ้วน (Integrity) การรักษาสภาพพร้อมใช้งาน (Availability) ความถูกต้องแท้จริง (Authenticity) ความรับผิดชอบ (Accountability) การห้ามปฏิเสธความรับผิดชอบ (Nonrepudiation) ความน่าเชื่อถือ (Reliability) รวมถึงการรักษาความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง หรือเกิดจากการประชุม โดยผู้ให้บริการต้องดำเนินการตาม ข้อกำหนดด้านความมั่นคง ปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งได้ดังนี้

1. นโยบายการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ และนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
2. การบริหารจัดการสินทรัพย์ 3. การควบคุมการเข้าถึง 4. การเข้ารหัสลับข้อมูล 5. การสร้างความ มั่นคงปลอดภัยทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม 6. ความมั่นคงปลอดภัยสำหรับการดำเนินงาน
7. ความมั่นคงปลอดภัยสำหรับการสื่อสารข้อมูล 8. การบริหารจัดการเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความ มั่นคงปลอดภัย 9. ความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความต่อเนื่อง ทางธุรกิจ 10. การบริหารจัดการความเสี่ยง

ประกอบกับประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคน พิการ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองคนพิการให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ด้านข้อมูลข่าวสารการ สื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การสหประชาชาติ ได้นำ

ประเด็นการเข้าถึงโดยสะดวกถ้วนหน้ามาพิจารณาศึกษาเกี่ยวกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีการกำหนดแนวทางมาตรฐาน แต่สำหรับประเทศไทยยังไม่ปรากฏว่าได้นำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการเข้าถึงโดยสะดวกถ้วนหน้าสำหรับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ กล่าวได้ว่า การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต้องให้ความสำคัญกับการเข้าถึงการประชุมได้ด้วยความสะดวก ควบคู่กับความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศสำหรับระบบควบคุมการประชุมของผู้ให้บริการ เพื่อให้สอดคล้องกับการสถานการณ์ ความเปลี่ยนแปลงให้มีความทันสมัย

จากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านมาของคณะกรรมการการ คณะกรรมการการ พัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งมีภารกิจหน้าที่เกี่ยวข้องกับผู้กลุ่มบุคคลหลายกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มคนพิการทางการเห็นและคนพิการทางการได้ยิน ได้มีการจัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ ผ่านโปรแกรม Cisco Webex มาอย่างต่อเนื่อง และจากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวพบ ปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อาทิ ระบบการควบคุมการประชุมเกิดข้อขัดข้อง ปัญหาการแสดง ตนของผู้เข้าร่วมการประชุม ปัญหาการสื่อสารเจรจาโต้ตอบของผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นคนพิการ เนื่องจากโปรแกรมที่ใช้ควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้ บุคคลผู้พิการทางการเห็นไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ไม่สามารถควบคุมโปรแกรมด้วย เพื่อการมีส่วนร่วมที่ประชุมได้อย่างเต็มที่ ปัญหาการบริหารจัดการระบบควบคุมการประชุมใน กรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือจำเป็นให้มีการตัดสัญญาณเสียงและสัญญาณภาพหรือหยุดการส่งข้อมูล ภายในระบบได้ทันที เป็นต้น

นอกจากนี้ คณะกรรมการการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส ได้รับข้อเสนอจากสมาคมคนพิการเกี่ยวกับกรณีมีหน่วยงานของรัฐหลาย แห่งได้นำโปรแกรม “Meeting 11 business” มาใช้ในการจัดประชุมที่มีองค์ประกอบคนพิการเข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยโปรแกรมควบคุมระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังกล่าวไม่ได้มาตรฐานสากล ส่งผลให้คนพิการทางการเห็นไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งไม่สามารถควบคุมโปรแกรมด้วยตนเองในการมีส่วนร่วมที่ประชุมได้อย่างเต็มที่ จึงได้เสนอ เรื่องมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาการจัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้เกิดการ เข้าถึงโดยสะดวกถ้วนหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของประเด็นดังกล่าวด้านแพลตฟอร์ม และรวมไปถึงการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง การนัดประชุม จัดทำบันทึกการประชุมและการบริการเอกสารประกอบการประชุมเพื่อรองรับการ

เข้าถึงของคนพิการ โดยเฉพาะคนพิการทางการเห็นและการได้ยิน ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้นำประเด็นการเข้าถึงโดยสะดวกถ้วนหน้ามาเป็นข้อกำหนดแนวทางมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับสากล

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาระบบการประชุมที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และระบบอื่นที่ใช้ในการประชุม รวมทั้งข้อมูล ปัญหาและอุปสรรคจากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านมาเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา

1.2.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส และเพื่อให้บุคลากรในวงงานรัฐสภามีแนวทางที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักการทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า

1.3 ประเด็นการศึกษา

ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ การพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการเพื่อให้ทุกคนเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า ตามระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ พ.ศ. 2563 เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาโดยเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ การนำหลักการของการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Accessibility) และหลักการที่จะนำไปสู่การเข้าถึงได้โดยสะดวก (Accessibility) หลักการความเท่าเทียม ทัวถึง และถ้วนหน้า (Inclusive Equality) เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า ประกอบการพิจารณา รวมทั้งข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ

การสัมภาษณ์สมาชิกวุฒิสภาผู้ใช้ระบบ ผู้เข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และฝ่ายเลขานุการประจำคณะกรรมการผู้ควบคุมระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ การรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือบทความที่ปรากฏในหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 รับทราบระบบการประชุมที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และระบบอื่นที่ใช้ในการประชุม รวมทั้งข้อมูล ปัญหาและอุปสรรคจากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านมาเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา

1.6.2 คณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส และบุคลากรในวงงานรัฐสภามีแนวทางที่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักการทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า

บทที่ 2

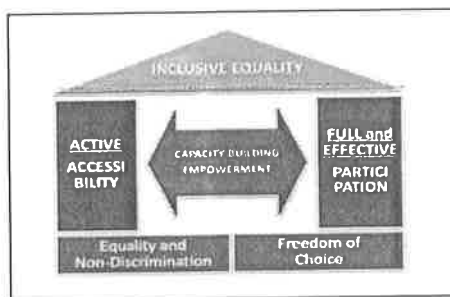
หลักวิชาการ แนวคิดและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Accessibility)¹

แนวคิดการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Accessibility) ประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ ได้แก่ (1) มีอยู่หรือพร้อมใช้ (Available) (2) มีราคาที่เหมาะสมหรือสามารถจ่ายได้ (Affordable) และ (3) เข้าถึงได้โดยสะดวก (Accessible) ทั้งนี้ ในสังคมไทยส่วนใหญ่มักจะเข้าใจและให้ความสำคัญเพียง Available และ Affordable เท่านั้น ยังขาดความเข้าใจในปัจจัยเรื่อง Accessible ที่ต้องมีการแก้ไขปัญหาระหว่างเทคโนโลยีกับคนในฐานะผู้ใช้งานเทคโนโลยีด้วย ทั้งนี้ หลักการที่จะนำไปสู่การเข้าถึงได้โดยสะดวก (Accessibility) ยังประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) Universal Design หรือ UD คือ การออกแบบที่เป็นสากล เป็นมิตร และเป็นธรรมเพื่อคนทั้งมวล (2) Assistive Technology หรือ AT คือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก และ (3) Reasonable Accommodation หรือ RA คือ การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล

หลักการที่จะนำไปสู่ความเท่าเทียม ทัวถึง และถ่วงหน้า (Inclusive Equality) ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วม (Participation) (2) การเสริมสร้างขีดความสามารถ สมรรถนะหรือการเสริมพลัง (Capacity Building Empowerment) และ (3) การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) ทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยขั้นต่ำที่จะต้องมีซึ่งเป็นทั้งเหตุและผล จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ นอกจากนี้ในทุกปัจจัยดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยเงื่อนไข 3 เรื่อง ได้แก่ (1) ความเท่าเทียม (Equality) (2) ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) และ (3) เสรีภาพในการเลือก (Freedom of Choice) โดย 3 ปัจจัยและ 3 เงื่อนไข ข้างต้นจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ซึ่งจะนำไปสู่ “Inclusive Equality” รายละเอียดปรากฏตามรูปภาพ แสดงองค์ประกอบของหลักการ Inclusive Equality

¹ นิตยา วงศ์ใหญ่ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2560.



2.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 และมาตรา 59 ได้บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา 27 บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม

มาตรา 59 รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยงานของรัฐที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก

2.2.2. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

“อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ” (Convention on the Rights of Persons with Disabilities ,CRPD)² ถือเป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ที่ให้หลักประกันในสิทธิเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ต่อคนพิการ อย่างเสมอภาคทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป และเป็นสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน ขององค์การสหประชาชาติฉบับแรก ในศตวรรษที่ 21 โดยมีสาระสำคัญมุ่งเน้นไปที่ การขจัดอุปสรรคจากภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบาก ในการดำเนินชีวิตของผู้พิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียหายเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และขัดขวางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ อนุสัญญาดังกล่าวมีแนวคิดว่า ความยากลำบากในการดำรงชีวิตของคนพิการรูปแบบต่าง ๆ มิได้เกิดจากความบกพร่องของสภาพทางกาย จิตใจ พฤติกรรม หรือสติปัญญาซึ่งเป็นเพียงเหตุให้เกิดข้อจำกัด ในการดำเนินชีวิตระดับหนึ่งเท่านั้น หากแต่เกิดจากอุปสรรคภายนอก ซึ่งเป็นโทษกรรมที่สังคมเป็นผู้สร้างขึ้นทั้งสิ้น

จากแรงผลักดันของเครือข่ายคนพิการ ประเทศไทยจึงได้ร่วมเป็นแกนนำในการยกร่าง เจริญ ลงนามรับรอง รวมทั้งได้ให้สัตยาบันต่อ “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ” (Convention on the Rights of Persons with Disabilities ,CRPD) ไปเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2551 ที่ผ่านมา จึงเห็นได้ว่าอนุสัญญาฯ ดังกล่าว นับเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการปรับปรุงกฎหมายด้านคนพิการในประเทศไทย อย่างมากมาย โดยได้บัญญัติสาระสำคัญอันเกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการไว้ในกฎหมายต่างๆ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องอีกกว่า 20 ฉบับ อันเป็นการสร้างหลักประกันสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่เป็นสากลสำหรับคนพิการไว้ในกฎหมายไทยที่สอดคล้องกับความในอนุสัญญา ฯ โดยสาระสำคัญของ “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ” (Convention on the Rights of Persons with Disabilities ,CRPD) เน้นไปที่การขจัดอุปสรรคจากภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้พิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียหายเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติ และขัดขวางการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นอย่างยิ่ง ประกอบด้วยหลักการ 2 ประการ ได้แก่

² วิจิตา รชตะนันท์กุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านคนพิการในประเทศไทย.

1. การพัฒนาสังคม (Social Development) เป็นการกำหนดมาตรการที่มุ่งพัฒนาบริการในด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป

2. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการ ซึ่งรวมถึงการจัดการเลือกปฏิบัติและการสร้างหลักประกันความเสมอภาคในทุกมิติ (Non-Discrimination and Equality)

นอกจากนี้อนุสัญญา ฉบับนี้ ยังมีคุณลักษณะเฉพาะที่มีความโดดเด่นและชี้ให้เห็นจุดที่อนุสัญญาฉบับอื่น ๆ ขาดไป ได้แก่ หลักการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ (Accessibility) ประกอบด้วย

1. การปรับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาคารสถานที่ รวมถึงการคมนาคมขนส่ง สารสนเทศและการสื่อสาร และบริการในด้านต่าง ๆ ให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป โดยการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมต่อคนทุกกลุ่ม เช่น การออกแบบและก่อสร้างสุขาให้คนทุกกลุ่มรวมถึงคนพิการที่ใช้เก้าอี้เข็นสามารถใช้ได้อย่างเท่าเทียมกับคนทั่วไป การออกแบบบริการข้อมูลผ่านเว็บไซต์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นใดให้อยู่ในรูปแบบที่ทุกคน รวมถึงคนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เป็นต้น

2. การจัดให้มีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) สำหรับคนพิการแต่ละประเภท เช่น เครื่องช่วยฟังสำหรับคนหูหนวก โปรแกรมอ่านจอภาพคอมพิวเตอร์สำหรับคนตาบอด หรือป้ายบอกทางซึ่งใช้ภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ เป็นต้น

3. การให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสมหรือสมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation) เพื่อลดความเสียหายเปรียบทางสังคมของคนพิการแต่ละประเภท เช่น การจัดบริการล่ามภาษามือให้แก่คนหูหนวก การให้มีผู้ช่วยคนพิการสำหรับคนพิการที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ อันไม่อาจตอบสนองได้โดยวิธีการทั่วไป รวมถึงความช่วยเหลือเพื่อให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

ข้อบทที่ 9 การเข้าถึง

1. เพื่อให้คนพิการดำรงชีวิตอยู่ได้โดยอิสระและมีส่วนร่วมในทุกด้านของชีวิต รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมที่จะให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับผู้อื่น โดยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การคมนาคมขนส่ง สารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศและการสื่อสาร และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงบริการต่าง ๆ ที่เปิดหรือที่จัดให้แก่สาธารณชน ทั้งในเมืองและในชนบท มาตรการเหล่านี้ ซึ่งหมายรวมถึงการบ่งชี้ การจัด

อุปสรรคและข้อกีดกันต่อการเข้าถึงสารสนเทศ การสื่อสารและบริการอื่น ๆ รวมถึงบริการอิเล็กทรอนิกส์และบริการในกรณีฉุกเฉิน

2. ทั้งนี้ รัฐภาคีจะดำเนินมาตรการที่เหมาะสมดังนี้ด้วย

(จ) ส่งเสริมรูปแบบความช่วยเหลือและความสนับสนุนที่เหมาะสมอื่น ๆ แก่คนพิการเพื่อรับรองให้คนพิการเข้าถึงสารสนเทศต่าง ๆ

(ข) ส่งเสริมการออกแบบ การพัฒนา การผลิตและจำหน่ายระบบและเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารที่เข้าถึงได้ตั้งแต่ในระดับต้น เพื่อให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เทคโนโลยีและระบบเหล่านี้ได้ด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำที่สุด

ข้อบทที่ 21

เสรีภาพในการแสดงออกและแสดงความคิดเห็น และการเข้าถึงสารสนเทศ

รัฐภาคีจะใช้มาตรการที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อรองรับให้คนพิการสามารถใช้สิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออกและแสดงความคิดเห็น อันรวมถึงเสรีภาพในการแสวงหา ได้รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภทบนพื้นฐานอันเท่าเทียมกับบุคคลอื่นและผ่านรูปแบบของการสื่อสารทุกชนิดตามที่คนพิการเลือก ตามคำจำกัดความในข้อ 2 ของอนุสัญญาฯ นี้ โดยรวมถึงการ

(ก) ให้ข้อมูลที่มีไว้สำหรับประชาชนทั่วไปแก่คนพิการในรูปแบบและเทคโนโลยีสามารถเข้าถึงได้และเหมาะสมต่อความพิการในรูปแบบต่าง ๆ ภายในเวลาที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมใด ๆ

(ข) ยอมรับและอำนวยความสะดวกการใช้ภาษามือ ภาษาเบรลล์ การสื่อสารทางเลือกหรือเพิ่มเติม และช่องทางวิธีการและรูปแบบการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์อื่น ๆ ที่คนพิการเลือกในการปฏิสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ

2.2.3 พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มีหลักการและเหตุผลเพื่อการสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน โดยกำหนดแนวทางและวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสม และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับและเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ โดยมาตราที่เกี่ยวข้อง คือ

มาตรา 20 คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก อันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ดังต่อไปนี้

(6) ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท ตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กำหนดในกฎกระทรวง

2.2.4 พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 มีหลักการ และเหตุผลเนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ ในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งผลต่อฐานความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจต่างมีความต้องการนำระบบเทคโนโลยี ด้านดิจิทัลดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการ เพื่อประโยชน์ ที่ประชาชนจะได้รับหรือการพัฒนาในการแข่งขันทางธุรกิจของภาคเอกชน แต่ประเทศไทยยังขาดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลอย่างเป็นระบบที่จะสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และเพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศครอบคลุมการดำเนินงานใน ด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและการวางโครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและส่งเสริมกิจกรรมในด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน โดยมาตราที่เกี่ยวข้อง คือ

มาตรา 6 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีเป้าหมายและแนวทางอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

(4) การส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้ สอดคล้องกัน เพื่อให้การทำงานระหว่างระบบสามารถทำงานเชื่อมโยงกันได้อย่างมีความมั่นคง ปลอดภัย อยู่ในสภาพ พร้อมใช้งาน รวมตลอดทั้งทำให้ระบบหรือการให้บริการมีความน่าเชื่อถือ และ แนวทางการส่งเสริมให้เกิด การใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และ

พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และมีหลักประกัน การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียมทั่วถึง และเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ

(6) การส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้เกิดความพร้อมและความรู้ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐและเอกชน ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสร้างความตระหนักและรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศอื่นส่งเสริมและสนับสนุนให้ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

(7) การพัฒนาค้างข้อมูลและฐานข้อมูลดิจิทัล การบริหารจัดการความรู้รวมทั้งการส่งเสริมเพื่อให้มีระบบที่เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้และให้บริการข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย ซึ่งเอื้อต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคสมัย

2.2.5 พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มีหลักการและเหตุผลเนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีได้มีความก้าวหน้าและเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตและการประกอบธุรกิจของประชาชน ซึ่งในการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐที่ผ่านมายังมิได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ และโดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ และให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นระบบข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดินและเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน สมควรให้มีกฎหมายในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และเพื่อยกระดับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐให้อยู่ในระบบดิจิทัล อันจะนำไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่มีระบบการทำงานและข้อมูลเชื่อมโยงกันระหว่างหน่วยงานของรัฐอย่างมั่นคงปลอดภัย มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว เปิดเผยและโปร่งใส รวมทั้งประชาชนได้รับความสะดวกในการรับบริการและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐได้ โดยมาตราที่เกี่ยวข้อง คือ

มาตรา 4 เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อการให้บริการและการอำนวยความสะดวก

แก่ประชาชน ให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการบริหารงานและการจัดทำบริการสาธารณะในรูปแบบ และช่องทางดิจิทัล โดยมีการบริหารจัดการและการบูรณาการข้อมูลภาครัฐและการทำงานให้มีความสอดคล้องกันและเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมั่นคงปลอดภัยและมีธรรมาภิบาล โดยมีมุ่งหมายในการเพิ่มประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกในการให้บริการและการเข้าถึงของประชาชน และในการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐต่อสาธารณะและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง อย่างน้อยต้องเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้ (1) การนำระบบดิจิทัลที่เหมาะสมมาใช้ในการบริหารและการให้บริการของหน่วยงานของรัฐ ทุกแห่ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและให้มีการใช้ระบบดิจิทัลอย่างคุ้มค่าและเต็มศักยภาพ (2) การพัฒนามาตรฐาน หลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับระบบดิจิทัล และพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานด้านดิจิทัลที่จำเป็น ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เพื่อสร้างและพัฒนากระบวนการทำงานของหน่วยงานของรัฐให้มีความสอดคล้องและมีการเชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน รวมทั้งมีความมั่นคงปลอดภัยและน่าเชื่อถือ โดยมีการบูรณาการ และสามารถทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ เกิดการพัฒนาการบริการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การบริหารราชการและการบริการประชาชนแบบบูรณาการ รวมทั้งให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก (3) การสร้างและพัฒนาระบบความมั่นคงปลอดภัยในการใช้ระบบดิจิทัลและมาตรการปกป้องคุ้มครองข้อมูลที่อาจกระทบถึงความมั่นคงหรือความเป็นส่วนตัวของประชาชนที่มีความพร้อมใช้และน่าเชื่อถือ (4) การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะที่หน่วยงานของรัฐจัดทำ และครอบครองในรูปแบบและช่องทางดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก มีส่วนร่วม และตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ และสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาบริการและนวัตกรรมที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในด้านต่าง ๆ

(5) การรักษาวินัยการเงินการคลังภาครัฐและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่าและเป็นไปตามเป้าหมาย โดยมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินความคุ้มค่าในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามการบริหารงานภาครัฐและการจัดทำบริการสาธารณะผ่านระบบดิจิทัล รวมทั้งพัฒนาให้มีกลไกการใช้ข้อมูลเพื่อลดความซ้ำซ้อนและเกิดความสอดคล้องกับแผนงานและโครงการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐ

2.2.6 พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มีหลักการและเหตุผล เนื่องจากการทำธุรกรรมในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการในการติดต่อสื่อสารที่อาศัยการพัฒนาการเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีความสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวมีความแตกต่างจากวิธีการทำธุรกรรมซึ่งมีกฎหมายรองรับอยู่ในปัจจุบันเป็นอย่างมาก อันส่งผลให้ต้องมีการรองรับสถานะทางกฎหมายของข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ให้เสมือนกับการทำเป็นหนังสือ หรือหลักฐานเป็นหนังสือ การรับรองวิธีการส่งและรับข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ การใช้ลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตลอดจนการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นการส่งเสริมการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ให้น่าเชื่อถือ และมีผลในทางกฎหมายเช่นเดียวกับการทำธุรกรรมโดยวิธีการทั่วไปที่เคยปฏิบัติอยู่เดิม รวมทั้งการยืนยันตัวตนของบุคคลเป็นขั้นตอนสำคัญในการทำธุรกรรมในระบบเศรษฐกิจ แต่ที่ผ่านมาผู้ที่ประสงค์จะขอรับบริการจากผู้ประกอบการหรือหน่วยงานใด ๆ จะต้องทำการพิสูจน์และยืนยันตัวตนโดยการแสดงตนต่อผู้ให้บริการพร้อมกับต้องส่งเอกสารหลักฐาน ซึ่งเป็นภาระต่อผู้ใช้บริการและผู้ให้บริการ จึงกำหนดให้บุคคลสามารถพิสูจน์และยืนยันตัวตนผ่านระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลได้ โดยมีกลไกการควบคุมดูแลผู้ประกอบการบริการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ระบบดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือและปลอดภัย โดยมาตราที่เกี่ยวข้อง คือ

มาตรา 34/3 การพิสูจน์และยืนยันตัวตนของบุคคลอาจกระทำผ่านระบบการพิสูจน์และยืนยัน ตัวตนทางดิจิทัลได้

ผู้ใดประสงค์จะอาศัยการพิสูจน์และยืนยันตัวตนของบุคคลอื่นผ่านระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลอาจแจ้งเงื่อนไขเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลที่ต้องใช้ให้บุคคลอื่นนั้นทราบเป็นการล่วงหน้า และเมื่อได้มีการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ให้สันนิษฐานว่าบุคคลที่ได้รับการพิสูจน์และยืนยันตัวตนเป็นบุคคลนั้นจริง เงื่อนไขเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลตามวรรคสองต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการตามมาตรา 34/4 วรรคสอง แล้วแต่กรณี ประกาศกำหนด โดยมีหลักประกันการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของประชาชนโดยสะดวกและไม่เลือกปฏิบัติ

2.2.7 พระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563

โดยมีเหตุผลเนื่องจากในปัจจุบันได้เกิดสถานการณ์ การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในหลายประเทศทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดเชื้อที่ต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลและเสียชีวิตจากโรคดังกล่าวเป็นจำนวนมากเนื่องจากติดเชื้อได้ง่าย องค์การอนามัยโลกจึงได้ประกาศให้เป็นภาวะการแพร่ระบาดใหญ่ทั่วโลกและขณะนี้ยังไม่มีแนวทางการรักษาที่ชัดเจน ทำให้รัฐบาลต้องใช้มาตรการที่เข้มข้นเพื่อควบคุมการระบาดของโรคตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) ทำให้การปฏิบัติงานของภาครัฐและการประกอบกิจกรรมในทางเศรษฐกิจของเอกชนเกือบทุกภาคส่วน ซึ่งต้องมีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันเป็นปกติต้องดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แม้ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 74/2557 เรื่อง การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ลงวันที่ 27 มิถุนายน พุทธศักราช 2557 อันเป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จะได้วางหลักเกณฑ์การปฏิบัติในการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไว้แล้ว แต่ผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อยหนึ่งในสามขององค์ประชุมยังคงต้องอยู่ในสถานที่เดียวกัน ทำให้ผู้ซึ่งต้องเข้าร่วมประชุมในสถานที่เดียวกันดังกล่าวมีความเสี่ยงที่จะติดโรคสูงอันไม่สอดคล้องกับการเว้นระยะห่างทางสังคม นอกจากนี้หลักเกณฑ์เดิมที่มีอยู่ยังได้กำหนดให้ผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดต้องอยู่ในราชอาณาจักร ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพการทำงานทั้งในภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป อันส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของภาคเอกชนอย่างรุนแรง ดังจะเห็นได้จากการที่บริษัทต่าง ๆ ต้องเลื่อนประชุมใหญ่สามัญผู้ถือหุ้นออกไปโดยไม่มีกำหนด ในขณะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคเอกชนต้องปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและฉับพลันเพื่อตอบสนองต่อสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงอย่างทันทีทันใด สถานการณ์ดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างรุนแรงเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้ในอันที่จะรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ

2.2.8 ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563

ข้อ 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของข้อ 86 แห่งข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562

“ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ประธานคณะกรรมการธิการจะกำหนดให้จัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็ได้ แต่ต้องให้ผู้ร่วมประชุมสามารถประชุมปรึกษาหารือและแสดงความคิดเห็นระหว่างกันผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ ทั้งนี้ ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามระเบียบที่ประธานวุฒิสภากำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดเรื่องมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วย

การประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องดังต่อไปนี้ จะใช้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคสองมิได้

- (1) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างข้อบังคับ
- (2) การพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายตามข้อ 105
- (3) การพิจารณาให้ความเห็นชอบให้บุคคลพ้นจากตำแหน่งตามข้อ 115
- (4) การพิจารณาเรื่องที่รัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือข้อบังคับกำหนด หรือที่คณะกรรมการธิการมีมติให้กระทำเป็นการลับ จนกว่าประธานวุฒิสภากำหนดให้ใช้ระบบควบคุมการประชุมที่มีความมั่นคงปลอดภัยเพียงพอ

(5) การประชุมอื่นตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด
 ให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ตามวรรคสองมีผลเช่นเดียวกับการประชุมคณะกรรมการธิการตามวรรคหนึ่ง โดยให้นับกรรมการซึ่งแสดงตนเข้าร่วมประชุมเป็นผู้มาประชุม

2.2.9 กฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์

จากการศึกษากฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการประชุมของมลรัฐบางมลรัฐในสหรัฐอเมริกา เช่น Alabama Alaska ได้มีการกำหนดความหมายของคำว่า การประชุม (Conference) ไว้ว่า หมายถึง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ไม่ว่าจะด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้เข้าร่วมประชุมอาจเป็นหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง (Quorum of a governmental body) หรือเป็นหน่วยงานของรัฐกับเอกชน โดยในการประชุมเป็นการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานนั้น นอกจากนี้ได้กำหนดความหมาย ของคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” (governmental body) โดยให้หมายความถึง คณะกรรมการ หรือหน่วยงานภายในของฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ สำหรับหลักเกณฑ์การประชุมของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองหรือการประชุมระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชนจะต้องกระทำโดยเปิดเผย และต้องอยู่ต่อหน้ากันในที่ประชุมทุกคน เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลที่มีผลกระทบต่อตนเองได้ มาตรา 14 การประชุมของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการต้องมี

กรรมการหรืออนุกรรมการร่วมประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการหรืออนุกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุมและมีสิทธิเบิกเบี้ยประชุมตามพระราชกฤษฎีกานี้ เว้นแต่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกาศพระบรมราชโองการ หรือคำสั่งที่จัดให้มีคณะกรรมการหรือ คณะอนุกรรมการนั้น จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การประชุมตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงการประชุมที่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกาศพระบรมราชโองการ หรือคำสั่งที่จัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ กำหนดให้สามารถใช้วิธีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่สามารถถ่ายทอดภาพและเสียงได้อย่าง ต่อเนื่อง ซึ่งทำให้กรรมการหรืออนุกรรมการไม่จำเป็นต้องปรากฏตัวในที่ประชุมด้วย โดยให้ถือว่า กรรมการหรืออนุกรรมการซึ่งใช้วิธีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดังกล่าว ร่วมประชุมคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการนั้น และมีสิทธิได้รับเบี้ยประชุมในมลรัฐ Alabama ได้มีการตรากฎหมาย ที่เรียกว่า Open Meeting Act ขึ้น เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมของหน่วยงานของรัฐ มีขึ้นเพื่อ ใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐ และรวมถึงคณะกรรมการต่าง ๆ ด้วย โดยกำหนดให้การประชุมต้อง กระทำโดยเปิดเผยและต้องอยู่ในที่ประชุมทุกคน อย่างไรก็ตามก็ได้มีการกำหนดยกเว้น กล่าวคือ โดยกำหนดให้การประชุมต้องกระทำโดยเปิดเผยและต้องอยู่ในที่ประชุมทุกคน อย่างไรก็ตามได้มีการ กำหนดยกเว้นในบางกรณี เช่น การประชุมที่มืองค์ประกอบของผู้แทนที่มาจาก counties มากกว่า สองถึงสามแห่งขึ้นไป หรือเป็นเรื่องเร่งด่วนจำเป็นให้สามารถประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้โดยมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยว่าต้องมีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมที่มาแสดงตนในสถานที่ที่กำหนดไว้ ครบตามจำนวนองค์ประชุม และในการประชุมนั้นต้องจัดให้ประชาชนสามารถได้ยินการโต้ตอบของ ผู้เข้าร่วมประชุมตลอดการประชุมด้วย หากเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ไม่สามารถได้ยินเสียงการประชุมได้ ต้องยกเลิกหรือพักการประชุมทันที ในกรณีที่จะนำมาปรับใช้กับประเทศไทยอาจมีประเด็นที่ต้อง พิจารณาถึงความเหมาะสม ในหลักการเรื่องการเปิดเผยข้อมูล (openness) ต่อสาธารณะ โดยเฉพาะ การประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง รวมทั้งระหว่างหน่วยงาน ของรัฐกับเอกชนด้วย

2.2.10 ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์

(ก) ประเทศสหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐ เช่น Alabama Alaska ได้มีการกำหนด ความหมายของคำว่า การประชุม (Conference) ไว้ว่า หมายถึง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นไม่ว่า ด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร โดยผู้เข้าร่วมประชุมอาจเป็นหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง (Quorum of a governmental body) หรือเป็นหน่วยงานของรัฐกับเอกชน โดยในการประชุม เป็นการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานนั้น นอกจากนี้ได้กำหนดความหมาย ของคำว่า “หน่วยงานของรัฐ” (governmental body) โดยให้หมายความถึง คณะกรรมการหรือ

หน่วยงานภายในของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ สำหรับหลักเกณฑ์การประชุมของหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการประชุมระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองหรือการประชุมระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน จะต้องกระทำโดยเปิดเผยและต้องอยู่ต่อหน้ากันในที่ประชุมทุกคน เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลที่สามารถมีผลกระทบต่อตนเองได้ มาตรา 14 การประชุมของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการต้องมีกรรมการหรืออนุกรรมการร่วมประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการหรืออนุกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม และมีสิทธิเบิกเบี้ยประชุมตามพระราชกฤษฎีกาเว้นแต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายประกาศพระบรมราชโองการหรือคำสั่งที่จัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการนั้นจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การประชุมตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงการประชุมที่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกาศพระบรมราชโองการหรือคำสั่งที่จัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการกำหนดให้สามารถใช้วิธีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่สามารถถ่ายทอดภาพและเสียงได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้กรรมการหรืออนุกรรมการไม่จำเป็นต้องปรากฏตัวในที่ประชุมด้วย โดยให้ถือว่ากรรมการหรืออนุกรรมการซึ่งใช้วิธีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดังกล่าวร่วมประชุม คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการนั้น และมีสิทธิได้รับเบี้ยประชุมในมลรัฐ Alabama ได้มีการตรากฎหมายที่เรียกว่า Open Meeting Act ขึ้น เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมของหน่วยงานของรัฐ มีขึ้นเพื่อใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐ และรวมถึงคณะกรรมการต่าง ๆ ด้วย โดยกำหนดให้การประชุมต้องกระทำโดยเปิดเผยและต้องอยู่ในที่ประชุมทุกคน อย่างไรก็ตามก็ได้มีการกำหนดยกเว้นโดยกำหนดให้การประชุมต้องกระทำโดยเปิดเผยและต้องอยู่ในที่ประชุมทุกคน อย่างไรก็ตามก็ได้มีการกำหนดยกเว้นในบางกรณี เช่น การประชุมที่มืองค์ประกอบของผู้แทนที่มาจาก counties มากกว่าสองถึงสามแห่งขึ้นไป หรือเป็นเรื่องเร่งด่วนจำเป็นต้องสามารถประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยว่าต้องมีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมที่มาแสดงตนในสถานที่ที่กำหนดไว้ครบตามจำนวนองค์ประชุม และในการประชุมนั้นต้องจัดให้ประชาชนสามารถได้ยินการโต้ตอบของผู้เข้าร่วมประชุมตลอดการประชุมด้วย หากเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ไม่สามารถได้ยินเสียงการประชุมได้ ต้องยกเลิกหรือพักการประชุมทันที

(ข) ประเทศอาร์เจนตินา โดยสภาล่างและวุฒิสภาได้แก้ไขข้อบังคับการประชุมเพื่อรองรับการทำงานทางวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ ในช่วงวิกฤตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในส่วนประธานสภาล่างควบคุมการประชุมผ่านแอปพลิเคชัน และมีการถ่ายทอดสดการประชุมผ่านวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ทาง Diputados TV มีการลงชื่อเข้าร่วมประชุมโดยการยืนยันตัวตนผ่านระบบโดยใช้ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับ คณะกรรมาธิการของวุฒิสภามีการถ่ายทอดสดการประชุมผ่านวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ทาง Senado TV ซึ่งเป็น platform ใหม่ในการประชุมทางไกล และสมาชิกเข้าสู่ระบบ

ด้วย username และ password โดยสามารถเข้าระบบอินทราเน็ตระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของ
รัฐสภาใช้ระบบ Comdoc ในการบริหารจัดการเครือข่ายและเซิร์ฟเวอร์ที่ใช้
เก็บไฟล์ส่วนกลางเพื่อแชร์ในการทำงาน ทั้งนี้ ได้จัดเจ้าหน้าที่สารสนเทศไว้อำนวยความสะดวก
และพร้อมให้คำแนะนำ

(ค) กฎหมายของหลายประเทศก็ได้ยอมรับการจัดการประชุมผู้ถือหุ้นทาง
อิเล็กทรอนิกส์³ ตัวอย่างเช่น รัฐของสหรัฐ 30 รัฐ อังกฤษ และเยอรมนี แต่ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่น
ยังคงพิจารณาอย่างระมัดระวังว่า ควรยอมรับการจัดการประชุมผู้ถือหุ้นทางอิเล็กทรอนิกส์
หรือไม่ กล่าวคือ นักกฎหมายญี่ปุ่นส่วนใหญ่ยังคงตีความกฎหมายกันอย่างเคร่งครัดว่า กฎหมายของ
ญี่ปุ่นในปัจจุบันยังไม่ยอมรับการจัดการประชุมผู้ถือหุ้นทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่มีสถานที่ประชุม
เนื่องจากกฎหมายบริษัทของญี่ปุ่นกำหนดให้คณะกรรมการของบริษัทต้องระบุ “สถานที่” ของการ
ประชุมผู้ถือหุ้นและแจ้งให้ผู้ถือหุ้นทราบถึงสถานที่นั้น แต่การจัดการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นไม่ถือว่าเป็น
เป็น “สถานที่” ตามที่กฎหมายกำหนด

ผลที่ตามมาก็คือ บริษัทญี่ปุ่นจำเป็นต้องจัดการประชุมผู้ถือหุ้นแบบผสมผสาน
(Hybrid Virtual Shareholders Meeting) อันได้แก่ การต้องคงให้มีการจัดประชุม ณ สถานที่
ประชุมที่ใดที่หนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมาย แต่จะเพิ่มทางเลือกให้ผู้ถือหุ้นสามารถ
เลือกเข้าร่วมประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ด้วย สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ญี่ปุ่นยังไม่ยอมรับการประชุมทาง
อิเล็กทรอนิกส์โดยไม่มีสถานที่ประชุมนั้น เนื่องจากยังมีประเด็นทางกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมผู้ถือ
หุ้นทางอิเล็กทรอนิกส์หลายประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนในแวดวงกฎหมายญี่ปุ่น เช่น กรณีที่มีปัญหา
ทางด้านสัญญาณการสื่อสารของระบบอิเล็กทรอนิกส์เพียงพอเท่าไหนจึงจะถือว่าเป็นกระบวนการ
การเรียกประชุม หรือการลงคะแนนของการประชุมผู้ถือหุ้นทางอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีข้อบกพร่อง
อันจะส่งผลให้สามารถเพิกถอนมติของการประชุม

นอกจากนี้ก็มีความกังวลเช่นว่าการจัดประชุมแบบอิเล็กทรอนิกส์อาจทำให้ผู้ถือ
หุ้นใช้สิทธิถามคำถาม หรือเสนอญัตติที่ไม่ชอบหรือไม่เหมาะสมได้ง่ายขึ้น เมื่อเทียบกับการประชุม
แบบปกติ หรือถ้ามีการอนุญาตให้ส่งคำถามโดยการพิมพ์เข้าระบบ ก็อาจมีคำถามซ้ำ ๆ กันเข้ามา
จำนวนมาก แล้วบริษัทจะรับมือกับเหตุการณ์เหล่านี้อย่างไรเพื่อไม่ให้เป็นการเลือกปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้น
อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ภาครัฐของญี่ปุ่นกำลังเร่งพิจารณาออกกฎหมายเพื่อรับรองการจัดการประชุมผู้ถือ

³ ทิมลิรี วิเศษโอฬารนนท์, การประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์กับผลบังคับใช้ทางกฎหมาย สำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกา.

หุ่นแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่มีสถานที่ประชุม เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคเอกชนในญี่ปุ่นแต่ในระหว่างที่กฎหมายยังไม่ได้ถูกแก้ไข ทางภาครัฐก็ได้ออกแนวทางของการจัดประชุมผู้ถือหุ้นแบบผสมผสาน เพื่อเรียบเรียงประเด็นปัญหาทางกฎหมาย เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติและการตีความกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางให้ภาคเอกชนปฏิบัติตามในช่วงเปลี่ยนถ่าย

จากตัวอย่างของประเทศญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่าญี่ปุ่นต้องการที่จะคิดวิเคราะห์ถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นอย่างรอบคอบและวางรากฐานกฎเกณฑ์และการตีความกฎหมายให้พร้อม ก่อนที่จะออกหรือแก้ไขกฎหมายกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดประชุมผู้ถือหุ้นทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยระหว่างนี้ภาครัฐ และนักวิชาการก็ร่วมกันออกแนวทางการตีความกฎหมายเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้กับภาคเอกชนไปก่อน ซึ่งก็อาจเรียกได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของคนญี่ปุ่นอย่างหนึ่งที่ต้องดำเนินการด้วยความละเอียดรอบคอบ

หลักการและกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมคนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

การส่งเสริมเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเน้นความเท่าเทียมแก่คนพิการในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านกิจการโทรทัศน์นั้น เป็นเรื่องที่มีการดำเนินการกันทั่วไปในหลายประเทศ รวมถึงองค์การระหว่างประเทศ International Telecommunication Union (ITU) เองก็ได้มีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง เรียกว่า “Accessibility to broadcasting services for persons with disabilities” เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ได้นำข้อเสนอแนะด้านเทคนิค เทคโนโลยี ดังกล่าวไปปรับใช้ในการกำหนดมาตรฐานและเกณฑ์ต่าง ๆ ในประเทศของตน ประกอบกับองค์การสหประชาชาติก็ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอย่างกว้างขวางมีการติดต่อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างประเทศ องค์การสมาชิกอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม ตลอดจนการรณรงค์เรื่องสิทธิและความเท่าเทียมกันในสังคมเพื่อคนพิการ เพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาทักษะการช่วยตัวเอง การเพิ่มพูนสมรรถภาพทางกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมของคนพิการ และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีร่วมกันระหว่างคนพิการและคนทั่วไป (International Telecommunication Union, 2018)

ทั้งนี้ ในหลายประเทศให้ความสำคัญและเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการให้บริการดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมและเสมอภาค ซึ่งถือว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนควรจะได้รับบริการอย่างทั่วถึง สิ่งที่เห็นได้ชัดอีกประการหนึ่งคือ กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย แคนาดา กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป เป็นต้น มีความก้าวหน้าในการพัฒนาบริการและเทคโนโลยีที่จะอำนวยความสะดวกเพื่อให้คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากกว่ากลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา เนื่องจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วมีความพร้อมทั้งในเรื่องของงบประมาณ และบุคลากรที่จำเป็นใน

การพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีการกำหนดกฎหมาย นโยบายในการให้บริการด้านกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งบางประเทศให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี เช่น บริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) : AD มีการเริ่มดำเนินการในยุโรป โดยใช้ Broadcast-Mix ในการส่งสัญญาณเพิ่มเติมจากช่องสเตอริโอ (Stereo channel) ต่อมามีการพัฒนาโดยใช้เครื่องรับดิจิทัล (Digital Receivers) ซึ่งสามารถใช้งานได้ทั้งช่องสัญญาณ Mono AD (Mono AD channel) และช่องสัญญาณออดิโอ (Existing Audio) และภายหลังประเทศอังกฤษ ได้พัฒนาต่อยอดเป็น Receiver-Mix แล้วจึงพัฒนาเป็นนโยบายและหลักเกณฑ์ให้ผู้ประกอบกิจการโทรทัศน์ จัดให้มีบริการส่งเสริมคนพิการโดยเทคโนโลยีต่อไป เช่น บริการคำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption) : CC แต่ดั้งเดิมเป็นชื่อเรียกมาตรฐานในการนำเอา คำบรรยายที่เป็นข้อความมาเข้ารหัสแล้วใส่รวมเข้าไปกับสัญญาณโทรทัศน์ในระบบ NTSC ที่ใช้กันในประเทศสหรัฐอเมริกา

ตารางเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์

ประเทศ	รูปแบบประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	หลักเกณฑ์การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	วิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
สหรัฐอเมริกา บางมลรัฐ เช่น Alabama Alaska	การประชุม (Conference) ที่สามารถใช้วิธีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีที่สามารถถ่ายทอดภาพและเสียงได้อย่างต่อเนื่อง	- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ไม่ว่าด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร - ผู้เข้าร่วมประชุมอาจเป็นหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง (Quorum of a governmental body) หรือเป็นหน่วยงานของรัฐกับเอกชน	การประชุมต้องกระทำโดยเปิดเผยและต้องอยู่ในที่ประชุมทุกคน เว้นแต่การประชุมที่มีองค์ประกอบของผู้แทนที่มาจาก counties มากกว่าสองถึงสามแห่งขึ้นไป หรือเป็นเรื่องเร่งด่วนจำเป็นให้สามารถประชุม	มีการตรากฎหมายที่เรียกว่า Open Meeting Act ขึ้น เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการประชุมของหน่วยงานของรัฐ มีขึ้นเพื่อใช้บังคับกับหน่วยงานของรัฐ และรวมถึงคณะกรรมการต่าง ๆ

ประเทศ	รูปแบบประชุม ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	หลักเกณฑ์การ ประชุมผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	วิธีการประชุม ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	กฎหมายที่ เกี่ยวข้อง
		<p>- ในการประชุมเป็นการพิจารณาดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานนั้น “หน่วยงานของรัฐ” (governmental body) โดยให้หมายความถึง คณะกรรมการหรือหน่วยงานภายในของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ</p>	<p>ผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้โดยมีการกำหนดให้มีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมที่มาแสดงตนในสถานที่ที่กำหนดไว้ครบตามจำนวนองค์ประชุม และในการประชุมนั้นต้องจัดให้ประชาชนสามารถได้ยินการโต้ตอบของผู้เข้าร่วมประชุมตลอดการประชุมด้วย</p>	
อาร์เจนติน่า	<p>- การประชุมทางวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ทาง Diputados TV - คณะกรรมการของวุฒิสภามีการถ่ายทอดสดการประชุมผ่านวิดีโอ</p>		<p>มีการลงชื่อเข้าร่วมประชุมโดยการยืนยันตัวตนผ่านระบบโดยใช้ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์</p>	

ประเทศ	รูปแบบประชุม ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	หลักเกณฑ์การ ประชุมผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	วิธีการประชุม ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	กฎหมายที่ เกี่ยวข้อง
	คอนเฟอร์เรนซ์ ทาง Senado TV ซึ่งเป็น platform ใหม่ในการ ประชุมทางไกล			
ญี่ปุ่น	จัดการประชุมผู้ ถือหุ้นแบบ ผสมผสาน (Hybrid Virtual Shareholders Meeting) โดย การต้องคงให้มี การจัดประชุม ณ สถานที่ประชุม ที่ใดที่หนึ่ง เพื่อให้ สอดคล้องกับ ข้อกำหนดของ กฎหมาย แต่จะ เพิ่มทางเลือกให้ ผู้ถือหุ้นสามารถ เลือกเข้าร่วม ประชุมทาง อิเล็กทรอนิกส์ ได้ด้วย			กฎหมายของ ญี่ปุ่นในปัจจุบัน ยังไม่ยอมรับการ จัดประชุมผู้ถือ หุ้นทาง อิเล็กทรอนิกส์ โดยไม่มีสถานที่ ประชุม เนื่องจาก กฎหมายบริษัท ของญี่ปุ่น กำหนดให้ คณะกรรมการ ของบริษัทต้อง ระบุ “สถานที่” ของการประชุม ผู้ถือหุ้นและแจ้ง ให้ผู้ถือหุ้นทราบ ถึงสถานที่นั้น แต่การจัดประชุม ทางอิเล็กทรอนิกส์ นั้นไม่ถือว่าเป็น

ประเทศ	รูปแบบประชุม ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	หลักเกณฑ์การ ประชุมผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	วิธีการประชุม ผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์	กฎหมายที่ เกี่ยวข้อง
				“สถานที่” ตามที่ กฎหมายกำหนด

2.2.11 แนวคิดเกี่ยวกับคนพิการ

ความหมายของคนพิการ⁴ คำว่า คนพิการ มีผู้ให้ความหมายของคนพิการไว้มากมาย เช่น องค์กรคนพิการสากลประเทศออสเตรเลีย (DPI - Australia) ให้ความหมายของความพิการ (Disability) คือ ความจำกัดของการปฏิบัติหน้าที่หรือกิจวัตรประจำวัน (Functional limitation) ภายในแต่ละบุคคล โดยมีสาเหตุมาจากความบกพร่อง (Impairment) ทางด้านร่างกาย ทางด้านสติปัญญา ทางด้านอารมณ์ หรือการรับรู้ความรู้สึก (Sensory) องค์กรแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ได้ให้คำจำกัดความจากมุมมองด้านการฟื้นฟูด้านอาชีพและการจ้างงานคนพิการว่า คนพิการ หมายถึง “บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีโอกาสด้านความมั่นคงในชีวิต สถานภาพการจ้างงาน หรือความก้าวหน้าในอาชีพอย่างเหมาะสม ถูกจำกัดหรือลดลงอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นผลจากความบกพร่องทางร่างกายหรือทางจิตใจ”

องค์การอนามัยโลก ได้ให้ความหมายของความพิการไว้ว่า เป็นความเสียหายเปรียบของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เกิดจากการขาด หรือความสามารถบกพร่องทางด้านร่างกาย ทางด้านจิตใจ หรือทางด้านสติปัญญา เป็นผลทำให้บุคคลนั้นไม่อาจแสดงบทบาทหน้าที่ หรือทำอะไรให้เหมาะสมสอดคล้องได้ตามวัย เพศ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

ในประเทศไทย ได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 โดยกำหนดความหมายว่า “คนพิการ” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรในชีวิตประจำวันรวมถึงเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา และการเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใด และยังรวมถึงการมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความจำเป็นพิเศษที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจวัตรในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทาง

⁴ เขียวทิพย์ ดำรงดุลยทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ตกับผู้พิการทางการได้ยิน วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา.

สังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป ทั้งนี้ ตามประกาศของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ดังนั้น ความหมายของคนพิการจึงหมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางด้านการมองเห็นหรือทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย หรือทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือทางด้านจิตใจหรือพฤติกรรม หรือทางด้านสติปัญญา หรือทางการเรียนรู้ จนทำให้มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หน้าที่หรือกระทำการใดให้สอดคล้องได้ตามวัย สังคม และสิ่งแวดล้อม

ประกอบกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ได้ออกกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2552) กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ ดังนี้

1. ความพิการทางการเห็น หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการมองเห็น

2. ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย

2.1 พิกัดทางการได้ยิน หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการได้ยินจนไม่สามารถรับข้อมูลข่าวสารผ่านทางกราดได้ยิน

2.2 พิกัดทางการสื่อความหมาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่องในการสื่อความหมาย เช่น พูดไม่ได้ หรือฟังผู้อื่นพูดแล้วไม่เข้าใจ เป็นต้น

3. ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย

3.1 ความพิการทางการเคลื่อนไหว หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเป็นเกิดจากการมีความบกพร่อง หรือสูญเสียความสามารถของอวัยวะที่ใช้ในการเคลื่อนไหว

3.2 ความพิการทางร่างกาย หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการมีความบกพร่อง หรือความผิดปกติของใบหน้า ศีรษะ ลำตัว และภาพลักษณ์ภายนอกของร่างกายที่เห็นได้อย่างประจักษ์

4. ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม หรือออทิสติก หมายถึงการที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเกิดจากความบกพร่อง หรือความผิดปกติทางด้านจิตใจหรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ หรือการนึกคิด

5. ความพิการทางสติปัญญา หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ซึ่งเกิดจากการมีพัฒนาการช้ากว่าปกติ หรือมีระดับเขาว์ปัญญาต่ำกว่าบุคคลทั่วไป

6. ความพิการทางการเรียนรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติวัตรประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง

2.2.12 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการ

สิทธิของคนพิการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามมาตรา 20 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐ⁵ ดังต่อไปนี้

1. การบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยกระบวนการทางการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้น

2. การศึกษาตามกฎหมายหรือแผนการศึกษาตามความเหมาะสมในสถานศึกษาเฉพาะหรือในสถานศึกษาทั่วไป หรือการศึกษาทางเลือก หรือการศึกษานอกระบบโดยให้หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการให้การสนับสนุนตามความเหมาะสม

3. การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านอาชีพ การให้บริการที่มีมาตรฐาน การคุ้มครองแรงงาน มาตรการเพื่อการมีงานทำ ตลอดจนได้รับการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระและบริการสื่อสิ่งอำนวยความสะดวกเทคโนโลยีหรือความช่วยเหลืออื่นใด เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพของคนพิการ

⁵ สุกานดา ปัญญาโณม การรับรู้สิทธิคนพิการตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร, 2553.

4. การยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านการเมืองอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียมกัน ตลอดจนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับคนพิการ

5. การช่วยเหลือให้เข้าถึงนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม การพัฒนาและบริการอันเป็นสาธารณะ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต หรือการช่วยเหลือทางกฎหมายและการจัดหาทนายความว่าต่างแ่ต่างคดี

6. ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท ตลอดจนบริการสื่อสารสาธารณะจากหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ

7. บริการล่ามภาษามือ

8. สิทธินำสัตว์นำทาง อุปกรณ์นำทาง หรือเครื่องช่วยความพิการใด ๆ ติดตัวเข้าไปในยานพาหนะหรือเข้าไปในสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการเดินทาง และการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยได้รับยกเว้นค่าบริการ ค่าธรรมเนียม และค่าเช่าเพิ่มเติมสำหรับสัตว์เครื่องมืออุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการดังกล่าว

9. การจัดสวัสดิการเบี่ยความพิการ

10. การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยเพื่อให้คนพิการสามารถอยู่อาศัยในบ้านของตนเองได้อย่างเหมาะสมตามประเภทของความพิการ

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

การศึกษาเอกสารวิชาการ เรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา” เป็นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ผู้ศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และระบบอื่นที่ใช้ในการประชุม รวมทั้งข้อมูล ปัญหาและอุปสรรคจากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านมาเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา และเป็นแนวทางในการพัฒนาการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส และเพื่อให้บุคลากรในวงงานรัฐสภามีแนวทางที่ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักการทุกคนสามารถเข้าถึงได้ โดยสะดวกถ้วนหน้า ดังนี้

แนวคิดการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Accessibility) ประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ ได้แก่ (1) มีอยู่หรือพร้อมใช้ (Available) (2) มีราคาที่สามารถหาซื้อได้หรือสามารถจ่ายได้ (Affordable) และ (3) เข้าถึงได้โดยสะดวก (Accessible) เนื่องจากในสังคมไทยส่วนใหญ่มักจะเข้าใจและให้ความสำคัญเพียง Available และ Affordable เท่านั้น แต่ยังขาดความเข้าใจในปัจจัยเรื่อง Accessible ที่ต้องมีการแก้ไขปัญหาหาระหว่างเทคโนโลยีกับคนในฐานะผู้ใช้งานเทคโนโลยีด้วย ทั้งนี้ หลักการที่จะนำไปสู่การเข้าถึงได้โดยสะดวก (Accessibility) ยังประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) Universal Design หรือ UD คือ การออกแบบที่เป็นสากล เป็นมิตร และเป็นธรรมเพื่อคนทั้งมวล (2) Assistive Technology หรือ AT คือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และ (3) Reasonable Accommodation หรือ RA คือ การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล ทั้งนี้ หลักการที่จะนำไปสู่ความเท่าเทียม ทัวถึง และถ้วนหน้า

(Inclusive Equality) ประกอบปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ (1) การมีส่วนร่วม (Participation) (2) การเสริมสร้างขีดความสามารถ สมรรถนะหรือการเสริมพลัง (Capacity Building Empowerment) และ (3) การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) ทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยขั้นต่ำที่จะต้อง มีซึ่งเป็นทั้งเหตุและผลจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ นอกจากนี้ในทุกปัจจัยดังกล่าวจะต้อง ประกอบด้วยเงื่อนไข 3 เรื่อง ได้แก่ (1) ความเท่าเทียม (Equality) (2) ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) และ (3) เสรีภาพในการเลือก (Freedom of Choice) โดย 3 ปัจจัยและ 3 เงื่อนไข ข้างต้นจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ซึ่งจะนำไปสู่ “Inclusive Equality” รายละเอียด ปรากฏตามรูปภาพ

3.2 วิธีการที่ใช้ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการเก็บ รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ (Documentary Data) ที่เกี่ยวข้องทั้งข้อมูล ปฐมภูมิ (Primary Documentary) การนำหลักการของการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Accessibility) และหลักการที่จะนำไปสู่การเข้าถึงได้โดยสะดวก (Accessibility) หลักการความเท่า เทียม ทัวถึง และถ้วนหน้า (Inclusive Equality) เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า ข้อมูลเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือบทความที่ปรากฏในหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อ ออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารของทางราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ วิเคราะห์ระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และระบบอื่นที่ใช้ในการ ประชุม รวมทั้งข้อมูล ปัญหาและอุปสรรคจากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านมาเพื่อเสนอ แนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของ คณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส โดยจะเป็นการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญ ข้อบังคับการประชุม วุฒิสภา พ.ศ. 2562 ระเบียบวุฒิสภา หนังสือ บทความ ข้อมูลเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือบทความที่ปรากฏในหนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารของ ทางราชการที่เกี่ยวข้อง

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาจะใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับการประชุมผ่าน

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ จากการทบทวนวรรณกรรมมาทำการวิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งนำไปสู่การเชื่อมโยงข้อมูลและการจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เพื่อที่จะทราบถึงระบบการประชุมที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และระบบอื่นที่ใช้ในการประชุม รวมทั้งข้อมูล ปัญหาและอุปสรรค จากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านมาเพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและเป็นการพัฒนา แนวทางการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส และเพื่อให้บุคลากรในวงงานรัฐสภามีแนวทางที่ ชัดเจน และเป็นประโยชน์ต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามหลักการทุกคนสามารถเข้าถึงได้ โดยสะดวกถ้วนหน้า และนำมาสู่การอภิปรายผลการศึกษา การสรุปผลการศึกษา ตลอดจน ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการศึกษา เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา มีการศึกษาข้อมูล ความเป็นมาหรือสภาพปัญหาหรือความสำคัญของเรื่อง วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ ขอบเขตการดำเนินการ และประโยชน์ที่ได้รับในบทที่ 1 รวมถึงหลักวิชาการ หรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 และการสัมภาษณ์คณะกรรมการกิจการคนพิการผู้ใช้ระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยได้มีการนำเสนอผลของการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ 1) ผลการศึกษาเอกสาร 2) ผลการสัมภาษณ์ผู้ใช้ระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาเอกสาร

เป็นผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ทำให้ทราบผลการศึกษาซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญหลัก คือ ความสามารถในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) จะมี 3 มิติที่สำคัญ อันได้แก่ มิติที่ 1 การออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม หรือเรียกว่า Universal Design (UD) เป็นหลักใหญ่ที่ครอบคลุมทั้งหมด มิติที่ 2 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือเรียกว่า Assistive Technology (AT) เป็นหลักควบคู่กับการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมและจัดสิ่งอำนวยความสะดวก มิติที่ 3 คือ การช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล ที่เรียกว่า Reasonable Accommodation (RA) เป็นเรื่องของมนุษย์ต่อมนุษย์เพื่อช่วยเหลืออย่างมีเหตุมีผลเป็นการช่วยเหลืออย่างพอเพียงไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด นอกจากนั้น การกำหนดมาตรฐานเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์เป็นข้อกำหนดที่นำหลักการการออกแบบที่เป็นสากลกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมากำหนดร่วมกันในลักษณะเพื่อการเข้าถึงร่วมกันให้เป็นมาตรฐานสากลที่ทั่วโลกยอมรับ โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของประชากรภายในประเทศของตนเป็นหลัก ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงต้องตระหนักถึงการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม สิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล และมาตรฐานเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ซึ่งจะเป็นกลไกนำไปสู่

การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ร่วมกันของคนทุกคนหรือคนทุกกลุ่มตามเจตนารมณ์ความพิการหรือความด้อยโอกาสในสังคม เพื่อให้สังคมนี้เป็นสังคมที่ทุกคนมีส่วนร่วมและสามารถใช้ประโยชน์ได้ร่วมกัน

นอกจากการเข้าถึงได้โดยสะดวกต้องคำนึงหลักสำคัญควบคู่กัน คือ ด้านมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยสารสนเทศของระบบควบคุมการประชุม เป็นข้อกำหนดและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศสำหรับระบบควบคุมการประชุมของผู้ให้บริการตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของระบบควบคุมการประชุม อันเป็นมาตรฐานที่สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์จัดทำขึ้นภายใต้ประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 ซึ่งครอบคลุมหลักการสำคัญของการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ ได้แก่

1. การรักษาความลับ (confidentiality) เพื่อป้องกันการเข้าถึง ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลโดยผู้ไม่มีสิทธิ
2. การรักษาความถูกต้องครบถ้วน (integrity) เพื่อป้องกันข้อมูลไม่ให้ถูกแก้ไข สูญหาย เสียหาย หรือถูกทำลายโดยไม่ได้รับอนุญาต
3. การรักษาสภาพพร้อมใช้งาน (availability) เพื่อให้ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์สามารถทำงานเข้าถึง หรือใช้งานได้ในเวลาที่ต้องการ
4. ความถูกต้องแท้จริง (Authenticity)
5. ความรับผิดชอบ (Accountability) การห้ามปฏิเสธความรับผิดชอบ
6. ความน่าเชื่อถือ (Reliability)
7. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ให้บริการต้องดำเนินการตามข้อกำหนดด้านความมั่นคงปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ใน ต้องดำเนินการตามข้อกำหนดด้านความมั่นคง ปลอดภัยที่เกี่ยวข้องกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งได้ดังนี้

(7.1) นโยบายการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ และนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

(7.2.) การบริหารจัดการสินทรัพย์

(7.3) การควบคุมการเข้าถึง

(7.4) การเข้ารหัสลับข้อมูล

- (7.5) การสร้างความมั่นคงปลอดภัยทางกายภาพและสิ่งแวดล้อม
- (7.6) ความมั่นคงปลอดภัยสำหรับการดำเนินงาน
- (7.7) ความมั่นคงปลอดภัยสำหรับการสื่อสารข้อมูล
- (7.8) การบริหารจัดการเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงปลอดภัย
- (7.9) ความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของการบริหารจัดการเพื่อสร้างความต่อเนื่องทางธุรกิจ
- (7.10) การบริหารจัดการความเสี่ยง

ทั้งนี้ จะได้กล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

4.1.1 ความสำคัญของหลักการ และแนวคิด ในการเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้ากรณีของคนพิการหรือผู้สูงอายุ

จากหลักการและแนวความคิดที่เป็นกลไกการขับเคลื่อนที่ทำให้เกิดการปฏิบัติเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ถ้วนหน้า ซึ่งต้องให้ความสำคัญต่อสิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมและที่มักจะกล่าวถึงกันเสมอมา ก็คือเรื่องของความเสมอภาค ทั้งในเรื่องของการเคลื่อนไหว การเดินทาง และการเข้าไปใช้ประโยชน์จากบริการสาธารณะซึ่งเป็นข้อหนึ่งในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะกรณีของคนพิการหรือผู้สูงอายุ หรือคนที่มีความอ่อนแอเสียเปรียบในสังคม เมื่อกล่าวถึงเรื่องของความเสมอภาค มักจะมีความพยายามหาจุดที่เป็นต้นเหตุแห่งความไม่เสมอภาคที่พบเห็นกันได้ง่ายก็คือเรื่องของความเสมอภาคในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมและเทคโนโลยี คำว่า “สภาพแวดล้อม” หลายคนเข้าใจว่าเป็นเฉพาะสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ เช่น อาคารสถานที่ ถนนหนทาง แต่เมื่อเหตุการณ์ผ่านไปมีวิวัฒนาการมากขึ้นก็ทำให้เข้าใจมากขึ้นว่าสภาพแวดล้อมหมายรวมถึงบริการ หมายรวมถึงการสื่อสาร หมายรวมถึงข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ เพราะฉะนั้นคำว่าความเสมอภาคในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ หรือเป็นสาระสำคัญอันหนึ่งที่จะเป็นตัวชี้วัดว่าเกิดความเสมอภาคขึ้นจริงหรือไม่ เกิดความเป็นธรรมขึ้นจริงหรือไม่ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 4 ได้บัญญัติถึงเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ประกอบมาตรา 27 ได้บัญญัติถึงเรื่องของความเสมอภาค การห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใดจะกระทำได้ ซึ่งหมายรวมถึงห้ามเลือกปฏิบัติโดยอาศัยเหตุแห่งความพิการ แต่ก็ยังมีได้มีการปฏิบัติหรือดำเนินการในเรื่องดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนแต่ประการใด

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้นจึงได้มีการอธิบายไว้ 3 ลักษณะด้วยกัน ลักษณะแรก คือ การจัดโดยการกำหนดตั้งแต่แรก ก็คือการออกแบบเป็นพื้นฐาน เช่น ในยุโรปใช้คำว่า Inclusive Design หรือ Design for All ในสหรัฐอเมริกาใช้คำว่า Universal Design (UD) แม้ว่าจะมีการอธิบายที่ต่างกันไป แต่เป็นหลักพื้นฐานเพื่อการออกแบบที่ครอบคลุมและตอบสนองถึงความต้องการที่มุ่งหมายประโยชน์ของคนมากที่สุด ประกอบกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการได้ให้นิยามไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นการออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ (Goods and Services) ในลักษณะที่คนมากที่สุดสามารถใช้ได้โดยที่ไม่มีความจำเป็นต้องมีการดัดแปลงแก้ไข หมายความว่าออกแบบมาแล้ว ก่อสร้างมาแล้ว ผลิตออกมาแล้วคนมากที่สุด รวมถึงคนพิการ คนที่มีลักษณะที่แตกต่างหลากหลายกันออกไปสามารถที่จะเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยสะดวกถ้วนหน้า รวมทั้งการออกแบบที่เป็นสากลหรือ Universal Design คือไม่ได้เป็นการตัดโอกาสหรือไม่ได้ปิดช่องไม่ให้มีการใช้เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) ที่จำเป็นสำหรับบุคคลแต่ละคน ซึ่งหมายความว่าออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมกับการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวไม่ได้เป็นเรื่องขัดกัน เป้าหมายก็คือการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากผลิตภัณฑ์และบริการซึ่งส่วนใหญ่ก็คือบริการสาธารณะ บริการทางด้านขนส่งสาธารณะ บริการข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงอาคารสถานที่ รวมทั้งเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม คำ 2 คำนี้มักจะอยู่คู่กันเสมอ คำว่า Universal Design หรือการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมนั้น เป็นการมองภาพรวม เป็นการมองในลักษณะการเตรียมการเอาไว้ก่อน ถ้าหากเป็นมุมมองของนักวางผังหรือเป็นการมองแบบสถาปนิกก็อาจจะมองไปที่เรื่องของกรออกแบบ ถ้าเป็นการสร้างเมืองก็จะมองไปที่การวางผังเมืองไว้ก่อน ถ้าเป็นการสร้างอาคารก็จะมองไปที่เรื่องของกรออกแบบทางสถาปัตยกรรม ถ้าเป็นการผลิตผลิตภัณฑ์ เทคโนโลยีก็มองไปถึงเรื่องของกรออกแบบผลิตภัณฑ์หรือออกแบบเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นการกำหนดลักษณะไว้ตั้งแต่ต้นเป็นการมองการณ์ไกลหรือเป็นการวางแผนเตรียมรออนาคตส่วน Assistive Technology (AT) หรือ Assistive Device เป็นการแก้ปัญหาจะเรียกว่าปัญหาเฉพาะหน้าก็ได้ หรือจะเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะจุดก็ได้มุ่งตรงไปที่ตัวปัญหาที่เห็นอย่างชัดเจนหรือที่ประจักษ์ หลายคนเห็นว่าถ้ามีการออกแบบที่เป็นสากลแล้ว คือมี UD หรือมี Universal Design แล้วไม่จำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกก็ได้ อาจขัดกับหลักการดังกล่าว เนื่องจากการออกแบบที่เป็นสากลนั้น ก็อาจไม่สามารถแก้ไขหรือตอบโจทย์ได้ทุกเรื่องซึ่งจะสามารถทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ เช่น การสร้างอาคาร มีลิฟต์ มีทางลาด มีห้องน้ำสำหรับคนที่ใช้วีลแชร์ แต่ไม่มีวีลแชร์ เพื่อยอำนวยความสะดวก ดังนั้นคนพิการหรือคนที่เป็นอัมพาต หรือเป็นโปลิโอก็ไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากอาคารนั้นได้

เช่นกัน เช่นเดียวกับการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการกำหนดกระบวนการขั้นตอนการประชุม การเข้าถึงของผู้เข้าร่วมประชุม หากแต่ผู้เข้าร่วมประชุมก็มีความแตกต่างทั้งโดยสภาพทางกายและความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคลเพราะฉะนั้น Universal Design หรือการออกแบบที่เป็นสากลนั้นก็ไม่ได้เป็นสูตรสำเร็จรูป เพียงแต่ว่าเป็นการเตรียมการเป็นการวางแผนที่ครอบคลุม ที่ตอบโจทย์ในภาพรวมไว้ในส่วนเทคโนโลยีหรือสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นก็ยังมีความจำเป็นเฉพาะบุคคลจำเป็นเฉพาะเรื่องจำเป็นเฉพาะกิจ ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นมาก โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องและมีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิตหน้าที่การทำงาน และการใช้งานในปัจจุบัน เพราะฉะนั้นในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อการสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน โดยกำหนดแนวทางและวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสม และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับและเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้มีการส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกัน เพื่อให้การทำงานระหว่างระบบสามารถทำงานเชื่อมโยงกันได้อย่างมีความมั่นคงปลอดภัยอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมตลอดทั้งทำให้ระบบหรือการให้บริการมีความน่าเชื่อถือและแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และมีหลักประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียมทั่วถึงและเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มีหลักการเพื่อนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างเต็มที่ โดยให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ และพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กำหนดเพื่อรองรับการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีหลักประกันการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของประชาชนโดยสะดวกและไม่เลือกปฏิบัติ จากหลักการของกฎหมายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่าได้มีการกำหนดสาระสำคัญเชื่อมโยง คำว่า UD และ AT หรือ Universal Design กับ Assistive Technology เป็นของคู่กันเสมอ เมื่อมีสภาพแวดล้อมที่มีความพร้อมในการรองรับและขจัดอุปสรรคก็จะเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยสะดวกถ้วนหน้าของคนทุกคน ทุกกลุ่ม เช่น คนพิการทางการเห็นที่มี

คอมพิวเตอร์มี Screen Reader แต่ว่า Website หรือ ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไม่ได้รับการออกแบบที่เหมาะสมดังที่ปรากฏว่า Website จำนวนมากในประเทศไทยในปัจจุบันที่ไม่เป็นสากลถึงแม้จะมีคอมพิวเตอร์ราคาแพงเพียงใด หรือโปรแกรมอ่านจอภาพที่ดีเพียงใดก็ตาม แต่ถ้าหากระบบข้อมูลข่าวสารออกแบบที่ไม่เป็นสากลก็ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวได้ว่า ความสามารถในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) ประกอบด้วย 3 มิติด้วยกัน ได้แก่ มิติที่ 1 การออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมหรือเรียกว่า Universal Design (UD) เป็นหลักใหญ่ที่ครอบคลุมทั้งหมด มิติที่ 2 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือเรียกว่า Assistive Technology (AT) เป็นหลักเฉพาะที่มาตอบโจทก์เฉพาะกิจ เฉพาะบุคคลหรือเฉพาะกลุ่มคนทั้งสองอย่างต้องไปคู่กันเสมอทั้งการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรมและจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ดังกล่าวแล้วข้างต้น มิติที่ 3 คือ การช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล ที่เรียกว่า Reasonable Accommodation (RA) เป็นเรื่องมนุษย์ต่อมนุษย์ เป็นการช่วยเหลืออย่างมีเหตุมีผลเป็นการช่วยเหลืออย่างพอเพียงไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด

นอกจากนั้น การกำหนดมาตรฐานเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้เป็นข้อกำหนดที่นำหลักการการออกแบบที่เป็นสากลกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมากำหนดร่วมกันในลักษณะเพื่อการเข้าถึงร่วมกันให้เป็นมาตรฐานสากลที่ทั่วโลกยอมรับ โดยคำนึงถึงประโยชน์ใช้ของประชากรภายในประเทศของตนเป็นหลัก ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงต้องตระหนักถึงการออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม สิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผลและมาตรฐานเพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ซึ่งจะเป็นกลไกนำไปสู่การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ร่วมกันของคนทุกคนหรือคนทุกกลุ่มตามเจตนารมณ์ความพิการหรือความด้อยโอกาสในสังคม เพื่อให้สังคมนี้เป็นสังคมที่ทุกคนมีส่วนร่วมทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้ร่วมกัน

4.1.2 สารสำคัญ และองค์ประกอบของการประชุม ในการเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า
ประกอบด้วย

(ก) ผู้เข้าร่วมประชุม กฎหมายกำหนดให้ “อย่างน้อย 1 ใน 3 ขององค์ประชุมจะต้องอยู่ในที่ประชุมเดียวกัน และผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมดจะต้องอยู่ในราชอาณาจักรขณะที่มีการประชุม” ในประเด็นนี้ค่อนข้างเป็นอุปสรรคในการจัดประชุมแบบออนไลน์ เนื่องจาก 1 ใน 3 ขององค์ประชุมจะต้องอยู่ในสถานที่เดียวกัน และหากมีกรณีผู้เข้าร่วมประชุมท่านใดติดภารกิจในต่างประเทศจะไม่สามารถเข้าร่วมในการประชุมแบบ e-Meeting ได้ ซึ่งข้อจำกัดของกฎหมายดังกล่าว อาจส่งผลในทางปฏิบัติได้

(ข) เรื่องที่ห้ามและเรื่องที่ไม่ควรจัด e-Meeting : กฎหมายห้ามจัด e-Meeting ในเรื่องที่มีการกำหนดชั้นความ “ลับ” เนื่องจากการพิจารณาเรื่องลับแบบออนไลน์ ไม่อาจแน่ใจได้ว่ามีผู้มีส่วนได้เสียหรือบุคคลอื่นนอกจากผู้เข้าร่วมประชุมอยู่ร่วมในสถานที่นั้นด้วยหรือไม่ นอกจากนี้ เรื่องด่วนหรือเรื่องอื่นใดที่เป็น “วาระจร” ก็ไม่ควรใช้วิธี e-Meeting ด้วยเช่นกัน หากผู้จัดไม่สามารถส่งเอกสารให้กรรมการหรือผู้เข้าร่วมประชุมก่อนการประชุมได้

(ค) การเชิญประชุม การส่งหนังสือ/เอกสารเชิญประชุมสามารถส่งแบบอิเล็กทรอนิกส์ได้โดยผู้จัดประชุมต้องเก็บสำเนาหนังสือดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานโดยจะเก็บแบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ได้

(ง) การดำเนินการประชุม ผู้จัดประชุมต้องให้ผู้เข้าร่วมประชุม “แสดงตน” ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก่อนการประชุมประกอบกับต้องมีการจัดทำรายงานการประชุมเป็นหนังสือและบันทึกภาพและ/หรือเสียง ของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนตลอดการประชุม ทั้งนี้ หากพิจารณาหลักเกณฑ์ e-Meeting ตามที่กฎหมายกำหนดในข้างต้น จะพบว่าในทุกขั้นตอนสามารถดำเนินการผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ได้ทั้งสิ้น ดังนั้น ตามที่กฎหมายกำหนดให้การจัดทำข้อมูลหรือการบันทึกข้อความของ e-Meeting ต้องมี “หนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ” และผู้จัดเลือกใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แทนการใช้เอกสารที่เป็นกระดาษ ผู้จัดต้องคำนึงถึงหลักการเรื่อง e-Document (มาตรา 8), ความเป็นต้นฉบับของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา 10) และการเก็บรักษาข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (มาตรา 12) ภายใต้กฎหมายธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ มีข้อพิจารณาหลักการพื้นฐานของการจัดทำเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญ คือ 1) ผู้จัดต้องเลือกใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่น่าเชื่อถือที่สามารถบันทึกข้อมูลหรือข้อความที่เกี่ยวกับเอกสารการประชุมไว้ได้ตั้งแต่แรกสร้างโดยควรมีการระบุผู้จัดทำต้นทางเอกสาร การลงวัน/เวลาที่ส่งหรือรับข้อมูลไว้ด้วย 2) เมื่อข้อมูลการประชุมถึงมือผู้รับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ฉบับนั้น ต้องสามารถเข้าถึง (readable/interpretable) และเปิดอ่านได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง และ 3) หากเป็นเอกสารที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเก็บสำเนาหนังสือในการประชุมไว้เป็นหลักฐานแล้ว ข้อมูลการประชุมที่บันทึกไว้นั้นจะต้องสามารถแสดงข้อความให้ปรากฏได้อย่างถูกต้องและครบถ้วนในภายหลังได้ด้วย

จากผลการศึกษาหลักการ “ทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า” ที่กล่าวมาข้างต้น เห็นว่าควรนำหลักการการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Accessibility) มากำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นมุ่งคุ้มครองคนพิการให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลด้วยควมเท่าเทียม ทัวถึง และถ้วนหน้า โดยการเข้าถึงได้โดยสะดวก (Accessibility) ประกอบด้วยหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

(1) Universal Design หรือ UD คือ การออกแบบที่เป็นสากล เป็นมิตร และเป็นธรรม เพื่อคนทั้งมวล

(2) Assistive Technology หรือ AT คือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก และ

(3) Reasonable Accommodation หรือ RA คือ การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล และหลักการที่จะนำไปสู่ความเท่าเทียม ทัวถึง และถ้วนหน้า (Inclusive Equality) ประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วม (Participation) 2) การเสริมสร้างขีดความสามารถ สมรรถนะหรือการเสริมพลัง (Capacity Building Empowerment) และ 3) การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) ซึ่งทั้ง 3 ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยขั้นต่ำที่ต้องมี ซึ่งเป็นเหตุและผลจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้

นอกจากนี้ ในทุกปัจจัยดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยเงื่อนไข 3 เรื่อง ได้แก่ (1) ความเท่าเทียม (Equality) (2) ไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) และ (3) เสรีภาพในการเลือก (Freedom of Choice) โดย 3 ปัจจัยและ 3 เงื่อนไข ข้างต้นจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ซึ่งจะนำไปสู่ “Inclusive Equality”

4.1.3 มาตรฐานความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐ

การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่จะถือว่ามี ความมั่นคงปลอดภัยตามประกาศจะต้องเป็นการประชุมที่กระทำผ่านระบบควบคุมการประชุมที่มีกระบวนการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบาย และแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2553 หรือมาตรฐานอื่นที่เทียบเท่า โดยหลักเกณฑ์ตามประกาศคณะกรรมการธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง แนวนโยบายและแนวปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2553¹ มีดังนี้

1. จัดให้มีนโยบายในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของหน่วยงาน เป็นลายลักษณ์อักษร อย่างน้อยต้องประกอบด้วย 1) การเข้าถึงหรือควบคุมการใช้งานสารสนเทศ 2) จัดให้มีระบบสารสนเทศและระบบสำรองของสารสนเทศซึ่งอยู่ในสภาพพร้อม ใช้งานและจัดทำแผนเตรียมความพร้อมกรณีฉุกเฉินในกรณีที่ไม่สามารถดำเนินการด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์

¹ คู่มือมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

เพื่อให้สามารถใช้งานสารสนเทศได้ตามปกติอย่างต่อเนื่อง และ 3) การตรวจสอบและประเมินความเสี่ยงด้านสารสนเทศอย่างสม่ำเสมอ

2. จัดให้มีข้อปฏิบัติในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของหน่วยงานอย่างน้อยต้องประกอบด้วยกระบวนการ ได้แก่ 1) ต้องจัดทำข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับนโยบายการรักษาความมั่นคงปลอดภัยด้านสารสนเทศของหน่วยงาน 2) ต้องประกาศนโยบายและข้อปฏิบัติดังกล่าวให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดทราบเพื่อให้สามารถเข้าถึง เข้าใจ และปฏิบัติตามนโยบายและข้อปฏิบัติได้ 3) ต้องกำหนดผู้รับผิดชอบตามนโยบายและข้อปฏิบัติดังกล่าวให้ชัดเจน และ 4) ต้องทบทวนปรับปรุงนโยบายและข้อปฏิบัติให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

สำหรับการจัดให้มีการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุมทุกคน ตลอดระยะเวลาที่มีการประชุม รวมทั้งข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ที่เกิดจากการบันทึก นั้น การบันทึกดังกล่าวจะบันทึกโดยระบบควบคุมการประชุมเอง หรือโดยระบบอื่นใดก็ได้ ตัวอย่างการบันทึกโดยระบบอื่น อาทิ กรณีการจัดประชุมผ่านวิดีโอทัศน์ทางไกล (VDO Conference) ของกระทรวงมหาดไทยที่ระบบควบคุมการประชุมยังขาดคุณลักษณะ (feature) สำหรับการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุมที่อยู่ ณ ปลายทาง แต่จะมีเฉพาะคุณลักษณะ (feature) สำหรับการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุมที่อยู่ต้นทางเท่านั้น ซึ่งกรณีนี้ ฝ่ายเลขานุการซึ่งอยู่ในสถานที่ปลายทางอาจใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือหรือระบบอื่นใดในการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุมที่อยู่ในสถานที่ปลายทางก็ได้ เช่น บันทึกด้วยกล้องวิดีโอ หรือเครื่องบันทึกเสียงแบบ MP3 เป็นต้น

ทั้งนี้ ได้มีข้อกำหนดด้านความปลอดภัย ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ “ระบบ” ที่ใช้ในการประชุมต้องเป็นไปตามมาตรฐานของประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น “ระบบ” ต้องสามารถเชื่อมโยงสถานที่ประชุมตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปเข้าด้วยกันและต้องมีอุปกรณ์เพื่อทำหน้าที่เชื่อมโยงหรือแปลงสัญญาณที่เหมาะสม โดยในส่วนของผู้เข้าร่วมประชุม “ระบบ” ต้องอำนวยความสะดวกให้ทุกคนสามารถสื่อสารกันได้ด้วยเสียงหรือทั้งเสียงและภาพ ซึ่งหมายความว่าผู้เข้าร่วมประชุมต้องสามารถสื่อสารกันได้แบบ 2 ทาง นอกจากนี้ หากมีกรณีจำเป็นฉุกเฉิน ประธานในที่ประชุมหรือผู้ควบคุมระบบต้องสามารถตัดสัญญาณเสียง หรือภาพ หรือหยุดการส่งข้อมูลในการประชุมได้ ทั้งนี้ ตลอดการประชุม จะต้องมีการบันทึกข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์และข้อมูลอื่น ๆ ของการประชุมด้วยวิธีการที่เชื่อถือได้เพื่อรักษาความถูกต้องของข้อมูลในการประชุม โดยผลทางกฎหมายของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้ถือว่าเป็นการประชุมโดยชอบด้วยกฎหมายและ

ห้ามไม่ให้ปฏิเสธการรับฟังข้อมูลโดยสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานให้กระบวนการพิจารณาของศาลได้ รวมถึงผูกพันผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด

ทั้งนี้ เรื่องที่กฎหมายกำหนดห้ามไม่ให้จัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเรื่องที่มีการกำหนดชั้นความ “ลับ” เนื่องจากการพิจารณาเรื่องลับผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์อาจมีผู้มีส่วนได้เสียหรือบุคคลอื่นนอกจากผู้เข้าร่วมประชุมอยู่ร่วมในสถานที่นั้นด้วย นอกจากนี้ เรื่องด่วนหรือเรื่องอื่นใดที่เป็น “วาระจร” ก็ไม่ควรใช้วิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยเช่นกัน หากผู้จัดไม่สามารถส่งเอกสารให้กรรมการหรือผู้เข้าร่วมประชุมก่อนการประชุมได้

สำหรับกฎหมายอื่นที่มีการบัญญัติเรื่องการประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่บัญญัติรองรับให้การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีผลเช่นเดียวกับการประชุมตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายแล้ว จากการตรวจสอบกฎหมายในปัจจุบันพบว่า มีกฎหมายบางฉบับที่บัญญัติรองรับให้สามารถประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ ได้แก่ 1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 ในมาตรา 7 กำหนดว่า หากมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องมีการประชุมคณะกรรมการการเลือกตั้งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในระหว่างเวลานับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาใช้บังคับจนถึงวันประกาศผลการเลือก หรือวันที่พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้บังคับจนถึงวันประกาศผลการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณีให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้โดยกรรมการแต่ละคนอาจอยู่ ณ สถานที่แตกต่างกันได้และให้เลขาธิการคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการบันทึกเสียงและภาพเก็บไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ซึ่งต่อมาได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประชุมของคณะกรรมการการเลือกตั้งทั่วไป และการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2561

4.1.4 ผลการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศในด้านต่าง ๆ

(ก) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ จากการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ Accessibility อาทิ พระราชบัญญัติอุปสรรคทางสถาปัตยกรรม (The Architectural Barriers Act of 1968 (ABA) พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ (The Rehabilitation Act of 1973) พระราชบัญญัติเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือ

สำหรับบุคคลที่มีความพิการ (The Technology Related Assistance for Individuals with Disabilities Act of 1988) พระราชบัญญัติชาวอเมริกันผู้พิการ (The Americans with Disabilities Act of 1990 (ADA)) พระราชบัญญัติการเข้าถึงการติดต่อสื่อสารและวิดีโอศตวรรษที่ 21 (The Twenty - First Century Communications and Video Accessibility Act of 2010 (CVAA)) จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการของประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งออกเป็นเรื่องเฉพาะต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์และการเข้าถึงของคนพิการไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมทุกบริบท

ในขณะที่สหภาพยุโรปได้มีการระบุถึงเรื่องของมาตรฐานทั้งมาตรฐานที่ได้รับการรับรอง เป็นการทั่วไปกับมาตรฐานที่หน่วยงานได้กำหนดขึ้น² ซึ่งมีการบูรณาการขั้นต่ำสุด (Minimum harmonisation) ส่วนมาตรฐานในการปฏิบัติ นั้นย่อมสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากเทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นมาตรฐานก็จะเป็นเครื่องมือในการช่วยทำให้เทคโนโลยีสามารถเชื่อมโยงข้อมูลการสื่อสารทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตได้ แม้กระทั่งการใช้เทคโนโลยีจากแบบฟอร์มหรือระบบต่าง ๆ ดังนั้น กฎหมายก็จะต้องมีการติดตามและประเมินผล รวมถึงมีการทบทวนอยู่ตลอดเวลาเช่นกัน ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายไทยโดยส่วนใหญ่จะถูกนำไปกำหนดไว้ในกฎหมายลำดับรอง

กฎหมายของสหภาพยุโรป (European Union: EU) แบ่งออกเป็นระดับสูงสุด ประกอบด้วย สนธิสัญญา (Treaty), กฎบัตรสิทธิขั้นพื้นฐานของสหภาพยุโรป (The Charter of Fundamental Rights of the European Union) และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยุโรป (The European Convention on Human Rights) ลำดับรองลงมา ก็คือ Regulation เป็นกฎระเบียบที่เสนอโดยคณะกรรมการยุโรปและต้องได้รับความเห็นชอบโดยคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปร่วมกับสภายุโรปเป็นกฎระเบียบที่มีผลบังคับใช้โดยตรงกับทุกประเทศสมาชิก เปรียบเสมือนเป็นกฎหมายของทุกประเทศสมาชิกไปโดยปริยาย โดยประเทศสมาชิกไม่จำเป็นต้องไปออกกฎหมายภายในเพื่อรองรับ Regulation นี้ก็แต่อย่างใด ส่วน Directive เป็นกฎระเบียบที่เสนอโดยคณะกรรมการยุโรปและต้องได้รับความเห็นชอบโดยคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปร่วมกับสภายุโรป อีกทั้งเป็นกฎระเบียบที่มีผลบังคับใช้กับประเทศสมาชิกทุกประเทศเช่นกันแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการให้กฎระเบียบในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีอยู่แล้วในระดับประเทศสมาชิกมีการปรับในสิ่งที่ชัดเจนและสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน โดยหวังผลเพียงให้การปฏิบัติของประเทศสมาชิกในเรื่อง

² รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้.

ใดเรื่องหนึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสหภาพยุโรป ส่วนวิธีการที่ประเทศสมาชิกจะปฏิบัติอย่างไรขึ้นอยู่กับความสะดวกและความเหมาะสมของประเทศสมาชิก ดังนั้น เมื่อสหภาพยุโรปได้มีการออก Directive ขึ้นมาแล้ว ประเทศสมาชิกจะต้องนำไปออกกฎหมายภายในประเทศของตนเพื่อรองรับวัตถุประสงค์ของ Directive นั้นด้วย

ผลการศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรป จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่

1. ข้อเสนอระเบียบรัฐสภายุโรปและคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยว่าด้วยการเข้าถึงเว็บไซต์และการใช้งานจากโปรแกรมโทรศัพท์มือถือของหน่วยงานภาครัฐ (Proposal for a Directive of The European Parliament and of The Council on the Accessibility of The Websites and Mobile Applications of Public Sector Bodies) กฎหมายฉบับดังกล่าวได้ระบุถึงที่มาว่าประเทศต่าง ๆ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวและได้ปฏิบัติตามมาตรฐานแนวทางการพัฒนาและออกแบบเว็บไซต์ที่ทุกคนเข้าถึงได้ เพื่อให้สังคมออนไลน์ได้มาตรฐานและเท่าเทียมกันทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (The Standard of Web Content Accessibility Guidelines (WCAG) 2.0 แต่เนื่องจากไม่ครอบคลุมประเทศสมาชิกของ EU จึงจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายฉบับดังกล่าวโดยทำเป็นข้อเสนอ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับแนวโน้มต่อเรื่องสังคมดิจิทัล (Digital Society) โดยกำหนดให้ผู้ใช้ (User) สามารถเข้าถึงข้อมูล (Information) กับบริการ (Services) ได้ จะเห็นได้ว่ากฎหมาย Accessibility ฉบับนี้จะกำหนดไว้ตั้งแต่การออกแบบ (Designing) การสร้าง (Constructing) การบำรุงรักษา (Maintaining) และการปรับปรุงเว็บไซต์และโปรแกรมโทรศัพท์มือถือให้ทันสมัย (Updating Websites and Mobile Applications) แต่ไม่ผูกพันกับเว็บไซต์และโปรแกรมโทรศัพท์มือถือของสถาบันต่าง ๆ ของสหภาพ (Union Institutions) รวมถึงมีการอ้างอิงถึงนโยบายที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนปฏิบัติการการให้บริการของภาครัฐผ่านเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการยุโรป (The Commission's eGovernment Action Plan 2011 – 2015) และวาระด้านดิจิทัลสำหรับยุโรป (A Digital Agenda for Europe) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Convention on the Right of Persons with Disabilities) ยุทธศาสตร์ความพิการยุโรป (The European Disability Strategy 2010 – 2020) รวมถึงกฎระเบียบสหภาพยุโรป (EU Regulation) ที่เกี่ยวกับกองทุนต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยกรณีที่มีการเขียนข้อเสนอ (Proposal) อาจจะไม่ได้ระบุถึงบันทึกหลักการและเหตุผลชัดเจนมาก แต่ของสหภาพยุโรปจะมีการระบุถึงที่มาของกฎหมายอย่างชัดเจนถึง 28 ข้อด้วยกัน

เนื้อหาของกฎหมายฉบับนี้ ในปี ค.ศ. 2012 ได้มีการเสนอกฎหมายเฉพาะเรื่อง ของ Website เท่านั้น ต่อมาได้มีการเสนอกฎหมายเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องของ Mobile Applications ไปด้วย หากพิจารณาตามโครงสร้างของกฎหมายแล้วจะมีมาตราที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมด 13 มาตรา ดังนี้

มาตรา 1 ได้กำหนดถึงหลักการ ขอบเขต และข้อยกเว้นไว้ว่า เพื่อปรับปรุงการ ทำงานของตลาดภายใน กฎระเบียบนี้มีจุดมุ่งหมายที่ใกล้เคียงกับกฎหมายกฎระเบียบ และบทบัญญัติ การบริหารงานของรัฐสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับความต้องการเข้าถึงเว็บไซต์และโปรแกรมโทรศัพท์มือถือ ของหน่วยงานภาครัฐ แต่ก็ยังมีข้อยกเว้น กล่าวคือ เว็บไซต์และโปรแกรมโทรศัพท์มือถือดังต่อไปนี้ ได้รับการยกเว้นจากขอบเขตของกฎระเบียบนี้ อาทิ เรื่องของการกระจายเสียง (Broadcasting) และ เรื่องขององค์กรพัฒนาเอกชน (Non – governmental organization (NGOs)) โรงเรียน โรงเรียน อนุบาล และสถานรับเลี้ยงเด็กด้วย รวมถึงรูปแบบไฟล์สำนักงานเผยแพร่ก่อนวันที่กำหนดไว้ใน มาตรา 10 วรรคหนึ่ง หรือกรณีสื่อที่กำหนดด้วยเวลาบันทึกก่อน (Pre – records time – based media) หรือสื่อที่กำหนดด้วยเวลาออกอากาศสด (Live time – Based media) หรือแผนที่ออนไลน์ และบริการแผนที่ (Online maps and mapping services) หรือการทำสำเนารายการสะสมมรดก Reproductions of Heritage collections items) องค์กรที่ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือพัฒนาและไม่ได้ อยู่ภายใต้การควบคุมของหน่วยงานภาครัฐ (Third party content) รวมถึงเนื้อหาของระบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมระบบ อินเทอร์เน็ตขององค์กรหนึ่งเข้ากับอินเทอร์เน็ตของอีกองค์กรหนึ่ง และระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ใช้ภายในองค์กร ซึ่งเป็นบริการและการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ เหมือนกับอินเทอร์เน็ต แต่จะเปิดให้ใช้เฉพาะสมาชิกในองค์กรเท่านั้น (Content of Extranets and Intranets)

มาตรา 1 a การบูรณาการขั้นต่ำ (Minimum Harmonisation)

มาตรา 2 ได้กำหนดคำนิยามต่างๆ อาทิ คำว่า “มาตรฐาน” (Standard) “มาตรฐานยุโรป” (European standard) “มาตรฐานที่ได้รับการบูรณาการ” (Harmonised standard) “หน่วยงานภาครัฐ” (Public sector body) “สื่อที่กำหนดด้วยเวลา” (Time – based media) “การสะสมทางมรดก” (Heritage collection) “เกณฑ์การวัดข้อมูล” (Measurement data) และ “โปรแกรมมือถือ” (Mobile applications)

มาตรา 3 ความต้องการเข้าถึงเว็บไซต์และโปรแกรมมือถือ (Requirements for the accessibility of websites and mobile applications)

มาตรา 3 a ภาระที่ไม่ได้สัดส่วน (Disproportionate burden)

มาตรา 4 ข้อสันนิษฐานที่สอดคล้องกับการเข้าถึงเว็บไซต์และโปรแกรมมือถือ (Presumption of conformity with the accessibility requirements for websites and mobile applications)

มาตรา 5 (เนื้อความของมาตรา 5 เดิมได้นำไม่บัญญัติเพิ่มเติมไว้ในร่างมาตรา 4)

มาตรา 6 มาตรการเพิ่มเติม (Additional measures)

มาตรา 7 การตรวจสอบและการรายงาน (Monitoring and reporting)

มาตรา 7 a กระบวนการบังคับใช้ (Enforcement procedure)

มาตรา 8 การใช้สิทธิของคณะผู้แทน (Exercise of the delegation)

มาตรา 9 คณะกรรมาธิการ (Committee)

มาตรา 10 การเปลี่ยนตำแหน่ง (Transposition)

มาตรา 11 ทบทวน (Review)

มาตรา 12 ผลบังคับใช้ (Entry into force)

มาตรา 13 มีผลถึง (Addressees)

2. ข้อเสนอระเบียบรัฐสภายุโรปและคณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรปว่าด้วยว่าด้วยการประมาณกฎหมาย กฎระเบียบ ระเบียบและบทบัญญัติการบริหารของประเทศสมาชิกที่เกี่ยวกับความต้องการการเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการ (Proposal for a Directive of the European Parliament and of the council on the approximation of the laws, regulations and administrative provisions of the Member States as regards the accessibility requirements for products and service) โดยมีเนื้อหา จำนวน 7 หมวด รวมทั้งหมด 30 มาตรา ดังนี้

หมวด 1 บทบัญญัติทั่วไป (มาตรา 1 – 2)

มาตรา 1 ขอบเขต

1. ให้นำหมวด 1 หมวด 2 หมวด 5 และหมวด 7 ไปใช้กับผลิตภัณฑ์ดังต่อไปนี้

(a) คอมพิวเตอร์ฮาร์ดแวร์และระบบปฏิบัติการ (Computer hardware and operating systems)

(b) สถานีปลายทางที่ให้บริการโดยตนเอง (Self-service terminals)

- เครื่องถอนเงินอัตโนมัติ (Automatic teller machines)

- เครื่องจำหน่ายตั๋วอัตโนมัติ (Ticketing machines)

- เครื่องลงรับบริการ (Check-in machines)

2. ให้นำหมวด 1 หมวด 2 หมวด 5 และหมวด 7 ไปใช้กับการให้บริการดังต่อไปนี้

(a) บริการโทรศัพท์และอุปกรณ์ปลายทางของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นสูง (Telephony Service and Related Consumer Terminal Equipment with Advanced Computing Capability)

(b) บริการสื่อภาพและเสียง และอุปกรณ์ของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์ขั้นสูง (Audiovisual media services and related consumer equipment with advanced computing capability)

(c) การบริการขนส่งผู้โดยสารทางอากาศ ทางบก ทางราง และทางน้ำ (Air, Bus, Rail and Waterborne Passenger Transport Services)

(d) การบริการธนาคาร (Banking services)

(e) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Books)

(f) พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce)

มาตรา 2 ได้กำหนดคำนิยามต่างๆ อาทิ การเข้าถึงผลิตภัณฑ์และบริการ (accessible products and services) การออกแบบสำหรับทุกคน (Universal Design) บุคคลที่มีข้อจำกัดการทำงาน (Persons with functional limitations) คนพิการ (Persons with Disabilities) ผลิตภัณฑ์ (Product) บริการสื่อภาพและเสียง (Audiovisual media services)

หมวด 2 ความต้องการในการเข้าถึงและการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ (Accessibility requirements and free movement) (มาตรา 3 – มาตรา 4)

มาตรา 3 ความต้องการในการเข้าถึง (Accessibility requirements)

มาตรา 4 การเคลื่อนไหวอย่างอิสระ (Free movement)

หมวด 3 ภาระผูกพันของผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจ (Obligations of economic operators) (มาตรา 5 – มาตรา 12)

มาตรา 5 หน้าที่ของผู้ผลิต (Obligations of manufacturers)

มาตรา 6 ตัวแทนผู้รับมอบอำนาจ (Authorised representatives)

มาตรา 7 หน้าที่ของผู้นำเข้า (Obligations of importers)

มาตรา 8 หน้าที่ของผู้จัดจำหน่าย (Obligations of distributors)

มาตรา 9 กรณีภาระหน้าที่ของผู้ผลิตในกรณีที่ผู้นำเข้าและผู้จัดจำหน่าย (Case in which obligations of manufacturers apply to importers and distributors)

มาตรา 10 บัตรประจำตัวของผู้ประกอบการทางเศรษฐกิจ (Identification of economic operators)

มาตรา 11 หน้าที่ของผู้จัดให้บริการ (Obligations of service providers)

มาตรา 12 การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานและภาระที่ไม่ได้สัดส่วน (Fundamental alteration and disproportionate burden)

หมวด 4 มาตรฐานที่ได้รับการบูรณาการข้อมูลเฉพาะทางด้านเทคนิคทั่วไปและการตกลงเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ (Harmonised Standards, Common Technical Specifications and Conformity of Products and Services) (มาตรา 13 – มาตรา 16)

หมวด 5 การควบคุมตลาด การปฏิบัติตาม และกระบวนการป้องกันแห่งสหภาพ (Market surveillance, Compliance and union safeguard procedure) (มาตรา 17 – มาตรา 20)

หมวด 6 ความต้องการการเข้าถึงในกฎหมายของสหภาพอื่น (Accessibility requirements in other union legislation) (มาตรา 21 – มาตรา 23)

หมวด 7 การใช้อำนาจและบทบัญญัติสุดท้าย (Implementing powers and final provisions) (มาตรา 24 – มาตรา 30)

ตามกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียจะมีบทบัญญัติในเชิงบังคับว่า รัฐจะต้องจัดให้มีการบริการสาธารณะอะไรบ้าง ซึ่งผลจากการมีบทบัญญัติเช่นนี้จะทำให้กฎหมายเกิดความยั่งยืนขึ้น เช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

เมื่อได้พิจารณาศึกษากฎหมายของสหภาพยุโรปแล้ว ได้นำสาระสำคัญที่ได้มาเปรียบเทียบกับกฎหมาย Accessibility ของประเทศไทยว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ Accessibility อาทิ พระราชบัญญัติอุปสรรคทางสถาปัตยกรรม (The Architectural Barriers Act of 1968 (ABA) พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพ (The Rehabilitation Act of 1973) พระราชบัญญัติเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือสำหรับบุคคลที่มีความพิการ (The Technology Related Assistance for Individuals with Disabilities Act of 1988) พระราชบัญญัติชาวอเมริกันผู้พิการ (The Americans with Disabilities Act of 1990 (ADA)) พระราชบัญญัติการเข้าถึงการติดต่อสื่อสารและวิดีโอศตวรรษที่ 21 (The Twenty - First Century Communications and Video Accessibility Act of 2010 (CVAA)) จะเห็นได้ว่ากฎหมายด้านคนพิการของประเทศไทยแบ่งออกเป็นเรื่องเฉพาะเพื่อให้ครอบคลุมในทุกมิติและบริบทของสังคม

หากพิจารณามิติของ Accessibility ที่กำหนดให้ครอบคลุมทุกด้าน ซึ่งได้มีการแบ่งมิติเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. ของใช้ หรือผลิตภัณฑ์ ในชีวิตประจำวันทั่วไป 2. อุปกรณ์และเครื่องมือ อาทิ โทรศัพท์มือถือ โทรศัพท์ภาพ (วิดีโอโฟน) คอมพิวเตอร์ และโทรทัศน์ เป็นต้น 3. ภาพแวดล้อมสาธารณะ อาคารสถานที่ และบ้านเรือน อาทิ ทางลาด ไฟสัญญาณฉุกเฉิน ป้ายตัวอักษรวิ่ง เป็นต้น 4. โครงสร้างพื้นฐาน อาทิ ผังเมือง ระบบขนส่งคมนาคม ระบบอินเทอร์เน็ต ระบบกระจายเสียงและโทรทัศน์ และระบบโทรคมนาคม เป็นต้น ทั้งนี้ ในแต่ละมิติจะมีมาตรการและความคาดหวังต่อผลสัมฤทธิ์ในการประเมินผลการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility Impact Assessment : AIA) ที่แตกต่างกันออกไป มิติใดที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมสูง ก็มักจะได้รับการคาดหวังสูงตามไปด้วย ซึ่งในแต่ละมิติต่างก็ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ดังนั้น จึงต้องกำหนดกลไกหรือเครื่องมือที่แตกต่างกันออกไป ตามความคาดหวังของแต่ละมิติ กล่าวคือ มิติที่มีความคาดหวังสูง เช่น โครงสร้างพื้นฐาน และระบบขนส่งมวลชน ก็จำเป็นต้องใช้กฎหมาย AAA สำหรับมิติที่มีความคาดหวังต่ำก็ใช้กลไกหรือการสนับสนุนส่งเสริมได้ อย่างไรก็ตามควรกำหนดแนวคิดให้ Accessibility ไม่ได้เป็นประเด็นของคนพิการเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของทุกคนในสังคมซึ่งเกี่ยวข้องทั้งด้านความปลอดภัย ความสะดวก ความสามารถในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์เป็นประการสำคัญ กฎหมายหรือข้อบัญญัติใดจึงควรเพิ่มเนื้อหาสาระให้ครอบคลุมเป็นสากลและทันสมัยทุกด้าน เพื่อให้ Accessibility เกิดขึ้นจริงมีมาตรฐานถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละประเภทหรือแต่ละคน

การบูรณาการกฎหมายเกี่ยวกับ Accessibility จึงควรนำหลักการดังกล่าว กำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกฉบับให้ครบถ้วนและครอบคลุมทุกบริบท แนวคิดของการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ (Accessibility) เป็นเรื่องของสังคมไทยทุกภาคส่วนที่จะต้องร่วมมือและช่วยกันขับเคลื่อนในการขจัดปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของสังคมไทยในปัจจุบันที่ยังขาดความพร้อมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะ เทคโนโลยี รวมถึงบริการต่าง ๆ ทั้งนี้ ประเทศไทยจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ทั้งในการพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาสังคมในการช่วยเหลือสังคมและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในเวลาเดียวกัน ดังนั้น การแก้ไขความพิการในแต่ละวัฏจักรชีวิตคนพิการ ตั้งแต่ (๑) ระยะก่อนเกิด เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อป้องกันความพิการ (๒) ระยะพบความพิการเป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อแก้ไขความบกพร่องและความพิการ (๓) ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเสริมศักยภาพคนพิการด้วยกายอุปกรณ์ และการฟื้นฟูสมรรถภาพ และ (๔) ระยะพัฒนาศักยภาพคนพิการ เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อช่วยพัฒนาคนพิการให้เข้าสู่สังคมบูรณาการ ได้รับการศึกษา ได้รับการจ้างงานและสามารถใช้ชีวิต

ในสังคมอย่างปกติสุข ประกอบกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) ถือเป็นเป้าหมายหลักของโลก และคำที่ใช้อยู่ในเกือบทุกเป้าหมายของ SDGs คือ Inclusive การอยู่ร่วมกันหรือการไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งตรงกับคำที่กลุ่มคนพิการใช้มาโดยตลอด คือ Inclusive Society สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน นอกจากนี้ SDGs ยังกล่าวถึงสภาพแวดล้อมและเมืองที่ทุกคนเข้าถึงได้ซึ่งหมายความรวมถึงทุกมิติ เมื่อ SDGs เป็นหัวใจการพัฒนาของทุกคนและทุกกลุ่ม การพัฒนาที่ยั่งยืนจะขาดยุทธศาสตร์ AAA ไม่ได้ โดยหลักการสำคัญในเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT Accessibility) ได้แก่ (๑) เป็นเครื่องมือช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลสารสนเทศและเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมกับด้านต่าง ๆ ในสังคม และ (๒) เป็นโอกาสเชิงเศรษฐกิจในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ดังนั้น ถือเป็นกลไกสำคัญที่จะสามารถนำไปใช้ออกแบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้มีความชัดเจนและไม่ลี้มใครไว้ข้างหลัง โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อกลางเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี สร้างโอกาสในอาชีพ และสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเอง

(ข) ด้านหลักเกณฑ์ วิธีการ เกี่ยวกับการประชุมทางอิเล็กทรอนิกส์

จากการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐได้กำหนดหลักเกณฑ์การประชุมของหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นการประชุมระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเองหรือการประชุมระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน จะต้องกระทำโดยเปิดเผยและต้องอยู่ต่อหน้ากันในที่ประชุมทุกคน เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลที่มีผลกระทบต่อตนเองได้ โดยการประชุมของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการต้องมีกรรมการหรืออนุกรรมการร่วมประชุมอย่างน้อยกึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการหรืออนุกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม และมีสิทธิเบิกเบี้ยประชุมตามพระราชกฤษฎีกา เว้นแต่บทบัญญัติแห่งกฎหมายประกาศพระบรมราชโองการหรือคำสั่งที่จัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการนั้นจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น การประชุมตามวรรคหนึ่งให้รวมถึงการประชุมที่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ประกาศพระบรมราชโองการหรือคำสั่งที่จัดให้มีคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการกำหนดให้สามารถใช้วิธีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีอย่างไรก็ดี ได้มีการกำหนดยกเว้นในบางกรณี เช่น การประชุมที่มีองค์ประกอบของผู้แทนที่มาจาก counties มากกว่าสองถึงสามแห่งขึ้นไป หรือเป็นเรื่องเร่งด่วนจำเป็นให้สามารถประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้โดยมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ด้วยว่าต้องมีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมที่มาแสดงตนในสถานที่ที่กำหนดไว้ครบตามจำนวนองค์ประชุม และในการประชุมนั้นต้องจัดให้ประชาชนสามารถได้ยินการโต้ตอบของผู้เข้าร่วมประชุมตลอดการประชุมด้วย หากเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ไม่สามารถได้ยินเสียงการประชุมได้ ต้องยกเลิกหรือพักการประชุมทันที ในกรณีที่จะนำมาปรับใช้กับประเทศไทยอาจมีประเด็นที่ต้อง

พิจารณาถึงความเหมาะสม ในหลักการเรื่องการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ โดยเฉพาะการประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันเอง รวมทั้งระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชนด้วย

สำหรับประเทศอาร์เจนติน่า โดยสภาล่างและวุฒิสภาได้แก้ไขข้อบังคับการประชุมเพื่อรองรับการทำงานทางวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ ในช่วงวิกฤติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในส่วนประธานสภาล่างควบคุมการประชุมผ่านแอปพลิเคชัน และมีการถ่ายทอดสดการประชุมผ่านวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ทาง Diputados TV มีการลงชื่อเข้าร่วมประชุมโดยการยืนยันตัวตนผ่านระบบโดยใช้ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับคณะกรรมการธิการของวุฒิสภามีการถ่ายทอดสดการประชุมผ่านวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์ทาง Senado TV ซึ่งเป็น platform ใหม่ในการประชุมทางไกล และสมาชิกเข้าสู่ระบบด้วย username และ password โดยสามารถเข้าระบบอินทราเน็ตระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐสภา

สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid- 19 ในสหราชอาณาจักรมีความรุนแรงไม่แตกต่างไปจากประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคยุโรป จากการประกาศปิดประเทศ (Lockdown) ของรัฐบาลทำให้ประชาชนต้องกักตัวเอง (confined) อยู่ในบ้าน ยุติกิจกรรมทางสังคมเว้นระยะห่างระหว่างกัน (social distancing) การจะออกนอกบ้านต้องอาศัยเหตุผลเพียงเฉพาะที่รัฐบาลกำหนดเท่านั้น กล่าวคือ เพื่อการแสวงหาปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ หรือการรับบริการทางการแพทย์ สำหรับการเดินทางออกนอกเคหสถานเพื่อการทำงานจะได้รับอนุญาตเฉพาะงานที่ไม่อาจทำที่บ้านได้เท่านั้น และเมื่ออยู่ภายใต้เงื่อนไขเดินทางออกนอกบ้านได้รับรัฐบาลประกาศห้ามปฏิสัมพันธ์เกินสองคนในพื้นที่สาธารณะ มาตรการที่เข้มงวดเช่นนี้ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อชีวิตและการทำงานประชาชนโดยทั่วไปเท่านั้นแต่ยังส่งผลต่อวิธีการทำงานคณะรัฐมนตรีรวมถึงรัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักรด้วย ทั้งนี้ เพื่อขจัดปัจจัยเสี่ยงใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นควบคู่กับการเดินทางประเทศไปอย่างต่อเนื่องการดำเนินการตามมาตรการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล (social distancing) รวมถึงมาตรการปฏิบัติงานที่บ้าน (work from home) จึงเป็นวิธิต่างที่ดีที่สุดที่รัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรของอังกฤษเลือกใช้ ส่วนทางสภาผู้แทนของอังกฤษ ประธานสภาผู้แทนฯ (speaker) ได้ย้ายจัดตั้งตั้งแต่ช่วงปลายเดือนมีนาคมต่อเนื่องต้นเดือนเมษายนว่า หากประเทศยังคงอยู่ในวิกฤตของไวรัสโคโรนาไวรัสต่อไป สภาผู้แทนฯ จะต้องสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปโดยใช้การประชุมเสมือนจริง (virtual) ซึ่งเป็นไปตามที่สมาชิกสภา (MPs) จำนวนมากเห็นพ้องต้องกัน และแน่นอนว่าการประชุมตามข้อบังคับการประชุมสภา (standing orders) หรือจารีตปฏิบัติเดิมซึ่งมีระเบียบแบบแผนเฉพาะตัว ปะทะกับสมาชิกเต็มสภามีจำนวนมากถึง 650 คน ย่อมไม่อาจทำให้การประชุมสภาเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์นี้ได้ จึงเป็น

ที่มาของการออกระเบียบชั่วคราวกำหนดการประชุมแบบผสมผสาน (hybrid proceeding) ผนวกไว้ในข้อบังคับการประชุมสภา (standing orders) ซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนฯ ได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2563 และจะมีผลใช้บังคับไปจนถึงวันที่ 12 พฤษภาคม 2563 (มีแนวโน้มที่จะขยายระยะเวลา) การกำหนดลักษณะการประชุมในรูปแบบดังกล่าว นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ 700 ปี นับตั้งแต่ก่อเกิดรัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักร และเพื่อประโยชน์ในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เขียนจะได้อธิบายสาระสำคัญของรูปแบบวิธีการประชุมแบบผสมผสาน รวมถึงการลงคะแนนเสียง ดังนี้

(1) สาระสำคัญเกี่ยวกับระเบียบสภาฯ ว่าด้วยการประชุมแบบผสมผสาน (hybrid proceedings)

การประชุมแบบผสมผสาน “hybrid proceedings” จะอนุญาตให้สมาชิกสภาสามารถเข้าร่วมการประชุมได้ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมในห้องประชุม (Physical participation) หรือการเข้าร่วมประชุมทางไกลผ่านวิดีโอลิงค์ (Virtual participation) โดยจะเข้าร่วมได้ทั้งในวาระกระทู้ถามนายกรัฐมนตรี (PMQs) กระทู้ถามด่วน (Urgent questions) รวมถึงเข้าร่วมรับฟังถ้อยแถลงของรัฐมนตรีที่มีต่อรัฐสภา (Ministerial statements) สำหรับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันในฐานะสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege & Immunity) นั้น สมาชิกสภาจะได้รับอุปโภคสิทธิ์เช่นเดียวกันไม่ว่าจะเข้าร่วมประชุมในห้องประชุมสภา (chamber) หรือเข้าร่วมผ่านการประชุมทางไกล

(2) การกำหนดวิธีการเข้าร่วมประชุม

ระเบียบดังกล่าวได้ให้อำนาจแก่ประธานสภาในการกำหนดวิธีการเข้าร่วมประชุม ดังนี้

(2.1) การเข้าร่วมประชุมในห้องประชุม (Physical participation) ประธานมีอำนาจในการจำกัดจำนวนสมาชิกที่จะเข้าห้องประชุมในระยะเวลาหนึ่งระยะเวลาใดของการประชุม ซึ่งปัจจุบันประธานสภาอนุญาตให้สมาชิกจำนวนไม่เกิน 50 คน สามารถเข้าร่วมประชุมในห้องประชุมได้ โดยสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามมาตรการเว้นระยะห่างระหว่างบุคคล (social distancing) อย่างเคร่งครัด ประตูห้องประชุมได้เปิดทิ้งไว้เพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัส ได้มีการติดตั้งหน้าจอจำนวนมากในห้องประชุมเพื่อให้มองเห็นเพื่อนสมาชิกเสมือนห้องประชุมจริง

(2.2) การประชุมทางไกลผ่านวิดีโอลิงค์ (Virtual participation) ประธานสภาเป็นผู้มีอำนาจกำหนดวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ในการเข้าร่วมการประชุม โดยเห็นชอบให้สมาชิกเข้าร่วมประชุมผ่านโปรแกรม zoom ซึ่งรองรับสมาชิกจำนวนมากถึง 120 คน ทั้งนี้สมาชิกซึ่งเข้าร่วมการประชุมจากที่พักอาศัยจะต้องเคารพและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับการประชุมเช่นเดียวกับการเข้า

ร่วมในห้องประชุมหากสมาชิกถูกเรียกให้พูดแต่ไม่ได้ยินหรือไม่เห็นภาพอันเกิดจากความขัดข้องทางเทคนิค สมาชิกนั้นไม่อาจแทรกขึ้นระหว่างการประชุมแต่จะได้รับสิทธิให้พูดในภายหลัง

(2.3) คทาพิธีการ (Mace) คทาพิธีการมีความสำคัญมากเพราะเป็นสัญลักษณ์แทนพระราชอำนาจของสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบธที่สองแห่งสหราชอาณาจักร หากไม่มีคทาพิธีการรัฐสภาอังกฤษจะไม่สามารถดำเนินการประชุมหรือผ่านกฎหมายได้ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสซึ่งสมาชิกจำนวนหนึ่งโดยทางความเป็นจริงอยู่นอกอาคารที่ทำการอันเป็นที่ตั้งแห่งคทาพิธีการ เพื่อเป็นการรักษาความต่อเนื่องของจารีตประเพณีของสภา คทาจะยังคงวางไว้บนโต๊ะตราบที่สภายังคงมีการประชุมพิจารณาอยู่

(3) ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การประชุมแบบ “hybrid proceedings”

(3.1) การตั้งกระทู้ถามเพื่อซักถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเกี่ยวกับภารกิจงานที่รัฐบาลรับผิดชอบตามข้อตกลงของพรรคการเมืองที่มีที่นั่งในสภากำหนดให้ การตั้งกระทู้ถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีสามารถใช้เวลาในการตั้งและตอบกระทู้จำนวน 1 ชั่วโมงนับตั้งแต่เริ่มการประชุม

(3.2) กระทู้ถามด่วน ภายใต้ข้อตกลงของพรรคการเมืองที่มีที่นั่งในสภากำหนดให้ สมาชิก มีสิทธิตั้งกระทู้ถามด่วนไปยังรัฐบาลในเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นหรือกำลังจะมาถึงในบางประเด็นที่จะต้องตอบในทันที ซึ่งจะอยู่ในช่วงเวลา 2 ชั่วโมงแรกของการประชุม

(3.3) การรับฟังถ้อยแถลงของรัฐมนตรีที่มีต่อรัฐสภา (Ministerial statements) เพื่อประกาศการพัฒนา นโยบายที่สำคัญ การนำเสนอและตอบสนองต่อสถานการณ์สำคัญ

(3.4) การตรากฎหมาย (Legislation) ภายใต้ระเบียบการประชุมแบบ “Hybrid proceedings” ร่างกฎหมายยังสามารถเสนอในสภาผู้แทนฯ ได้ ซึ่งในวาระแรก (First reading) รูปแบบการประชุมจะเป็นเพียงการนำเสนอร่างกฎหมายต่อสภาเท่านั้นโดยไม่มีการอภิปรายของสมาชิก โดยสมาชิกจะเริ่มอภิปรายร่างกฎหมายได้ในวาระที่สอง (second reading) และจะพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่ให้ความเห็นชอบ ในกรณีที่เห็นชอบร่างกฎหมายจะเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาโดยกรรมาธิการต่อไป ขั้นตอนการพิจารณาโดยกรรมาธิการก็ดี การเสนอรายงานร่างกฎหมายของกรรมาธิการต่อสภาก็ดี รวมถึงการพิจารณาในวาระที่สามว่าด้วยการลงมติ นั้น ณ ขณะนี้สภาผู้แทนฯ ยังไม่ได้ยืนยันว่าจะดำเนินการในรูปแบบไหน อย่างไรก็ตามภายใต้ระเบียบฉบับนี้ ซึ่งผู้เขียนจะติดตามสถานการณ์และแจ้งให้ผู้อ่านทราบอีกครั้ง

(3.5) ภารกิจอื่นๆที่อยู่ในอำนาจของสภาผู้แทนฯ

และคณะอนุกรรมการไม่อาจเดินทางมาประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันในสถานที่เดียวกันได้ และใน ภายภาคหน้าก็อาจเกิดสถานการณ์อื่นที่ทำให้เกิดข้อจำกัดในการเดินทางมาประชุมก็ได้ ประกอบกับ ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีระบบที่สามารถรองรับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เข้าร่วมประชุมไม่จำเป็นต้องเดินทางมาประชุมในสถานที่เดียวกัน แต่เนื่องจากข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ยังไม่มีบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้มีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 เพื่อจัดปัญหาอุปสรรคและ ข้อจำกัดเดิมที่ต้องเดินทางมาประชุมในสถานที่เดียวกัน ลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดหรือภัย อันตรายอื่นที่อาจเกิดขึ้น ทั้งให้มีความเหมาะสมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อให้ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและ สัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 129 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เพื่อเอื้อ ประโยชน์ต่อการทำงาน และเกิดประโยชน์มากที่สุดในสภาวะที่มีข้อจำกัดเรื่องการประชุมในรูปแบบ ปกติเช่นในปัจจุบัน

ทั้งนี้ ในการตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 และระเบียบ วุฒิสภาว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ พ.ศ. 2563 เพื่อรองรับการ ประชุมคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ก็ได้มีการดำเนินการให้ เป็นไปตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยตามประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ การสื่อสารซึ่งหลักเกณฑ์และมาตรการดังกล่าวกำหนดให้ต้องกระทำผ่านระบบควบคุมการประชุมที่มี มาตรฐานในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยและต้องเป็นระบบที่เชื่อถือได้ โดยในการตราข้อบังคับและ ระเบียบได้นำมาตรฐานอันได้แก่ (1) การรักษาความลับ (confidentiality) (2) การรักษาความ ครบถ้วน (integrity) (3) การรักษาสภาพพร้อมใช้งาน (availability) (4) การรักษาความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งคุณสมบัติอื่น ได้แก่ ความถูกต้องแท้จริง (authenticity) ความรับผิดชอบ (accountability) การห้ามปฏิเสธความรับผิดชอบ (non-repudiation) และความน่าเชื่อถือ (reliability) ของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องหรือเกิดจากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การประชุมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และไม่เกิดปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติทั้งด้านเทคนิค และการอ้างอิงข้อมูลที่ได้จากการประชุม

จากการใช้บังคับข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 และระเบียบ วุฒิสภาว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการ พ.ศ. 2563 ได้มีการจัดการ ประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการผ่านโปรแกรม Cisco

Webex มาอย่างต่อเนื่อง และจากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวพบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อาทิ ระบบการควบคุมการประชุมเกิดข้อขัดข้อง ปัญหาการแสดงตนของผู้เข้าร่วมการประชุม ปัญหาการสื่อสารเจรจาโต้ตอบของผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นคนพิการ เนื่องจากโปรแกรมที่ใช้ควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้กับบุคคลผู้พิการทางการเห็นไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ไม่สามารถควบคุมโปรแกรมด้วยตนเองเพื่อการมีส่วนร่วมที่ประชุมได้อย่างเต็มที่ ปัญหาการบริหารจัดการระบบควบคุมการประชุมในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือจำเป็นให้มีการตัดสัญญาณเสียงและสัญญาณภาพหรือหยุดการส่งข้อมูลภายในระบบได้ทันที เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาในฐานะผู้ช่วยเลขานุการประจำคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสซึ่งคณะกรรมการคณะนี้มีหน้าที่และอำนาจพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ เกี่ยวกับการพัฒนาสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมการแก้ปัญหาสังคม ชุมชน เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมความเสมอภาคและขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล และคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ซึ่งมีหน้าที่พิจารณาศึกษาเกี่ยวกับกิจการคนพิการ ได้ตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ การส่งเสริมเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติคุ้มครองไว้ ประกอบกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) เป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ส่งเสริมพิทักษ์และรับรองให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและมีความเสมอภาคอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดของคนพิการ โดยได้มุ่งเน้นในการขจัดอุปสรรคจากภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของคนพิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการ ซึ่งรวมถึงการขจัดการเลือกปฏิบัติและการสร้างหลักประกันความเสมอภาคในทุกมิติ (Non-Discrimination and Equality) ประกอบกับประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองคนพิการให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ด้านข้อมูลข่าวสารการสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารสำหรับคนพิการทุกประเภท

โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การสหประชาชาติได้นำประเด็นการเข้าถึงโดยสะดวกถ้วนหน้ามาพิจารณา ศึกษาเกี่ยวกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยมีการกำหนดแนวทางมาตรฐาน แต่สำหรับประเทศไทยยังไม่ปรากฏว่าได้นำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการเข้าถึงโดยสะดวกถ้วนหน้ามาใช้สำหรับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4.2 การสัมภาษณ์คณะกรรมการกิจการคนพิการผู้ใช้ระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผลการสัมภาษณ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ ครอบคลุมมากขึ้น ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งเป็นอนุกรรมการกิจการคนพิการผู้ใช้ระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 6 คน ได้แก่ 1) ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ (พิการทางการมองเห็น) 2) นายวิฑูต บุนนาค (พิการทางการได้ยิน) อนุกรรมการกิจการคนพิการ และนายกสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย 3) รองศาสตราจารย์ณัฐฐินียา ไตรรักษา อนุกรรมการกิจการคนพิการ 4) นางเครือวัลย์ อนุกรรมการกิจการคนพิการ 5) นายรัตน์ กิจธรรม อนุกรรมการกิจการคนพิการ และ 6) นายสว่าง ศรีสม (พิการทางการเคลื่อนไหว) อนุกรรมการกิจการคนพิการ โดยพบประเด็นสำคัญจากการศึกษา คือ

(1) ความเห็นต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในภาพรวม

ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การประชุมมีระบบความปลอดภัยและสะดวกสบาย ไม่ต้องรวมกลุ่มของบุคคลจำนวนมากในสถานที่เดียวกัน ไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง การประชุมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลไม่ต่างจากการประชุมแบบรวมตัวในสถานที่เดียวกัน เป็นผลดีกับการประชุมที่ต้องการความกระชับและรวดเร็ว

(2) ความเห็นต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ

การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ ในปัจจุบันใช้โปรแกรม ZOOM ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคมฯ การจัดการประชุมเป็นไปด้วยความสะดวก เรียบร้อย ราบรื่น แม้อยู่ระหว่างการเดินทางก็สามารถประชุมได้ต่อเนื่อง เนื่องจากโปรแกรม ZOOM การเข้าถึงสะดวก ไม่ซับซ้อน แต่บางครั้งอาจประสบปัญหาระบบสัญญาณสะดุดเนื่องจากสัญญาณอินเทอร์เน็ตของผู้เข้าร่วมประชุมไม่เสถียร หรือเมื่อมีการจัดการประชุม 2 ระบบ ทั้งในห้องประชุมและผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ คณะอนุกรรมการสามารถปรับตัวเปลี่ยนมาใช้ในการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างเป็นปกติวิสัย อันเกิดจากการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ประจำและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนและแก้ไขปัญหาและปรับปรุงเรื่อยมาจนทำให้ปัจจุบันทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกรวดเร็ว

(3) ความเห็นต่อระบบที่เหมาะสมต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ /สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก

ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า เนื่องจากผู้เข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการพัฒนาสังคมฯ ซึ่งมีความพิการหลายประเภท ประกอบด้วย 1) ความพิการทางการเห็น 2) ความพิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย 3) ความพิการทางการเคลื่อนไหวหรือทางร่างกาย 4) ความพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม 5) ความพิการทางสติปัญญา 6) ความพิการทางการเรียนรู้ และ 7) ออทิสติก ส่งผลให้ประสบปัญหาในการเข้าถึงได้โดยสะดวก จึงเสนอแนะให้ คนหูหนวกสามารถเป็น co-host หรือรับสิทธิใช้งาน multi-pin ในแอปพลิเคชัน Zoom จะมีความสะดวกเข้าร่วมการประชุม เข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและง่าย ฟังก์ชันดังกล่าวเป็นแนวทางในการเห็นจอล่าม ภาษามือจำนวน 2 จอในขนาดใหญ่และล่ามภาษามือจะต้องทำงานคนละ 20 นาที ผลัดกันจะได้มีความต่อเนื่องในการเข้าถึงล่ามภาษามือ เมื่อเปิด 2 จอ พร้อมกัน โดยผู้เข้าร่วมการประชุมจะไม่เห็นสิ่งที่คนหูหนวกเห็น และเห็นว่าระบบที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ คือ โปรแกรม Zoom หรือโปรแกรมที่ผ่านมาตรฐาน Web Content Accessibility Guideline เวอร์ชันปัจจุบัน เพื่อป้องกันการเข้าถึงได้โดยสะดวกของคนทุกกลุ่ม

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ต้องกำหนดมาตรการ ที่เข้มงวดเพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ทำให้การปฏิบัติงานของภาครัฐ ภาคเอกชน การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ต้องปรับเปลี่ยนมาดำเนินการด้วยวิธีการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แม้ว่าจะอยู่สถานที่ต่างกัน ทำให้เกิดความสะดวก ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าร่วมประชุม จึงได้มีการตราพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นกฎหมายกลางว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยได้มีบทยกเว้นไม่ให้พระราชกำหนดดังกล่าวใช้บังคับกับวุฒิสภา สมาชิกผู้แทนราษฎร และรัฐสภา เนื่องจากลักษณะการประชุมของวุฒิสภา สมาชิกผู้แทนราษฎร และรัฐสภามีการพิจารณาร่างกฎหมาย การให้ความเห็นชอบบุคคล การพิจารณาเรื่องที่มีความสำคัญทั้งในระดับนโยบาย และความมั่นคงของประเทศ รวมทั้งเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งมีความแตกต่างจากการประชุมทั่วไปที่บางกรณีต้องมีการประชุมลับ การลงมติ หรือบางกรณีต้องมีการลงมติเป็นการเฉพาะบุคคลทั้งผ่านเครื่องบันทึกการออกเสียงลงคะแนน และการขานชื่อเป็นรายบุคคล อันจำเป็นต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยและการอารังไว้ซึ่งความลับ ด้วยเหตุแห่งข้อจำกัดดังกล่าว ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 128 ได้บัญญัติให้อำนาจอวุฒิสภา สมาชิกผู้แทนราษฎร และรัฐสภา ในการตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับวิธีการประชุมขององค์กรได้ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชกำหนดว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 และวุฒิสภาได้มีการแก้ไขข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาเพื่อรองรับการประชุมคณะกรรมการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และมีระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการ พ.ศ. 2563 ขึ้น ทั้งนี้ จากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส และคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยบุคคลจากหลายกลุ่มทั้งเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนพิการที่ต้องเข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อาทิ ระบบการควบคุมการประชุมเกิดข้อขัดข้อง ปัญหาการแสดงตนของผู้เข้าร่วมการประชุม ปัญหาการสื่อสารเจรจาโต้ตอบของผู้เข้าร่วม

ประชุมที่เป็นคนพิการ เนื่องจากโปรแกรมที่ใช้ควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้คนพิการทางการเห็น ไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ไม่สามารถควบคุมโปรแกรมด้วยตนเองเพียงลำพังเพื่อการมีส่วนร่วมกับการประชุมได้อย่างเต็มที่ ปัญหาการบริหารจัดการระบบควบคุมการประชุมในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือจำเป็นให้มีการตัดสัญญาณเสียงและสัญญาณภาพหรือหยุดการส่งข้อมูลภายในระบบได้ทันที เป็นต้น ประกอบกับสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยได้มีข้อเสนอไปยังคณะกรรมการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาส เกี่ยวกับกรณีมีหน่วยงานของรัฐหลายแห่งได้นำโปรแกรม “Meeting 11 business” มาใช้ในการจัดประชุมที่มีองค์ประกอบคนพิการเข้าร่วมประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยโปรแกรมควบคุมระบบการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวไม่ได้มาตรฐานสากล ส่งผลให้คนพิการทางการเห็นไม่สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ รวมทั้งไม่สามารถควบคุมโปรแกรมด้วยตนเองในการมีส่วนร่วมที่ประชุมได้อย่างเต็มที่ จึงได้เสนอเรื่องมายังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาศึกษาการจัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงโดยสะดวกถ้วนหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของประเด็นด้านแพลตฟอร์ม รวมไปถึงการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง การนัดประชุม จัดทำบันทึกการประชุมและการบริการเอกสารประกอบการประชุมเพื่อรองรับการเข้าถึงของคนพิการ โดยเฉพาะคนพิการทางการเห็นและการได้ยิน ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้นำประเด็นการเข้าถึงโดยสะดวกถ้วนหน้ามาเป็นข้อกำหนดแนวทางมาตรฐานเกี่ยวกับการจัดการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในระดับสากล

ดังนั้น เพื่อคุ้มครองสิทธิและไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ การส่งเสริมเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อเน้นความเท่าเทียมแก่คนพิการในการเข้าถึงข้อมูลตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติคุ้มครองไว้ ประกอบกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) ซึ่งเป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ส่งเสริมพิทักษ์และรับรองให้คนพิการได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและมีความเสมอภาคอย่างเต็มที่ พร้อมทั้งส่งเสริมการเคารพศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิดของคนพิการ โดยได้มุ่งเน้นในการขจัดอุปสรรคจากภายนอก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของคนพิการ ตลอดจนการแก้ไขความเสียเปรียบทางสังคมของคนพิการ ซึ่งก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของคนพิการในการขจัดการเลือกปฏิบัติและการสร้างหลักประกันความเสมอภาคในทุกมิติ (Non-Discrimination and Equality) จึงเห็น

ควรพิจารณานำประเด็นการเข้าถึงโดยสะดวกถ้วนหน้า เพื่อนำไปสู่ข้อพิจารณาในการลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคนพิการทางการเห็นเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข และการสร้างบรรทัดฐานที่ถูกต้องและนำไปสู่สังคมดิจิทัลร่วมกัน จึงเป็นที่มาของการพิจารณาศึกษา

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติ

(ก) การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์พื้นฐาน

- ควรกำหนดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกันเพื่อให้การทำงานระหว่างระบบสามารถทำงานเชื่อมโยงกันได้อย่างมีความมั่นคงปลอดภัย อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมตลอดทั้งทำให้ระบบหรือการให้บริการมีความน่าเชื่อถือ และมีหลักประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียม ทัวถึงและเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมและพัฒนาการเข้าถึงความคุ้มครองทางสังคมของคนพิการ

(ข) การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มเฉพาะ

(1) การกำหนดมาตรฐานการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) ไว้ในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และระเบียบว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ให้เกิดความชัดเจนเพื่อเป็นหลักประกันพื้นฐานเพื่อการออกแบบที่ครอบคลุมและตอบสนองถึงความต้องการที่มุ่งประโยชน์คนมากกลุ่มที่สุดซึ่งครอบคลุมถึงคนพิการ

(2) ควรจัดทำคู่มือหรือแนวทางการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงได้โดยสะดวกถ้วนหน้า (Accessible E-Meeting Guideline) เพื่ออธิบายรายละเอียด ขั้นตอน วิธีการประชุม ให้แก่คนทุกกลุ่ม เนื่องจากผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละคนมีความแตกต่างทั้งโดยสภาพทางกายภาพ ความรู้ ความสามารถของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะคนพิการแต่ละประเภทให้สามารถเข้าร่วมประชุมได้อย่างเต็มที่ ทั้งในลักษณะคำบรรยาย แผนผังรูปภาพ และคำบรรยายด้วยเสียง อาทิ กระบวนการและขั้นตอนการแสดงตน การสื่อสาร การเข้าถึงเอกสาร และการลงคะแนน เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์

ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 และมาตรา 59 และประกาศกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เรื่อง มาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2563 รวมทั้งกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 มาตรา 6 (4) พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 34/3 พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 20 (6)

(3) ควรใช้ระบบควบคุมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือโปรแกรมที่คนพิการสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น เว็บไซต์ <https://newzhook.com/story/barrierbreak-deque-india-employment-zoom-teams-slack-webex-cisco-microsoft-disabled-accessible-video-conferencing-platforms-people-with-disabilities/> ภายใต้หัวข้อ Top 5 Accessible Conferencing Platforms มีการจัดอันดับโปรแกรมการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่คนพิการเข้าถึงได้ โดยสำรวจจากการใช้งานจริงของคนพิการทุกประเภท โดยเรียงอันดับจากโปรแกรมที่คนพิการเข้าถึงได้มากที่สุด ดังนี้ 1) โปรแกรม Google Meet 2) โปรแกรม Zoom คนหูหนวกสามารถเลือกดูหน้าจอล่ามภาษามือได้เป็นการเฉพาะ และสามารถแยกจอล่ามภาษามือออกมาต่างหากได้ 3) โปรแกรม Microsoft Teams 4) โปรแกรม Slack 5) โปรแกรม Webex Meeting

(4) การจัดหาผลิตภัณฑ์ อุปกรณ์ บริการหรือสภาพแวดล้อมเพื่อให้ทุกคนใช้งานได้โดยสะดวกถ้วนหน้าให้สามารถเข้าถึงและใช้งานได้ทั้ง "การเข้าถึงโดยตรง" โดยไม่ต้องได้รับการช่วยเหลือและ "การเข้าถึงทางอ้อม" โดยมีผู้ช่วยเหลือในการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการหรือความต้องการพิเศษหรือการเปิดใช้งานการเข้าถึงผ่านการใช้งานของเทคโนโลยีอำนวยความสะดวก โดยกำหนดช่องทางการเข้าถึงเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงให้แก่ทุกคนโดยเทคโนโลยีอำนวยความสะดวก (AT) ควรเป็นอุปกรณ์ที่สามารถใช้ได้สำหรับทุกคน

(5) ควรให้ผู้ควบคุมการประชุมหรือแอดมินทุกคนเรียนรู้และเข้าใจวิธีการตั้งค่าการแก้ปัญหาของการใช้โปรแกรมสำหรับคนพิการอย่างรอบด้านเพื่อขจัดอุปสรรคในการเข้าถึงระบบการประชุม และสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและทันที่

5.2.2 ข้อเสนอแนะต่อการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ของคณะกรรมการสิทธิการ พ.ศ. 2563

(ก) การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์พื้นฐาน

(1) ตามระเบียบข้อที่ 4 ที่กำหนดให้มีการบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพ แล้วแต่กรณี ของผู้ร่วมประชุมทุกคนตลอดระยะเวลาที่มีการประชุม หากผู้เข้าร่วมประชุมได้ออกไปจากห้องประชุมในบางช่วงเวลา เช่น ปิดกล้องและไมโครโฟนในบางช่วงเวลา ทำให้ไม่สามารถบันทึกเสียงหรือทั้งเสียงและภาพของผู้ร่วมประชุมทุกคนได้ตลอดระยะเวลาที่มีการประชุม อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการประชุม

(2) ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2563 ข้อ 3 (4) ได้กำหนดเงื่อนไขกรณีการประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องที่คณะกรรมการการมีมติให้กระทำการลับไม่สามารถประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ ย่อมไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันและที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้เกิดความไม่ยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน และไม่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาให้นำไปสู่การเกิดการประชุมลับทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ เห็นว่าหากมีกรณีต้องลงมติลับควรดำเนินการแยกออกจากแอปพลิเคชันที่จัดการประชุม ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจะต้องมีการล็อกอิน (login) เข้าสู่ระบบเพื่อยืนยันตัวตนว่าเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน และระบบลงมติลับนั้นจะมีการใช้เทคโนโลยีการคุ้มครองข้อมูลและการเข้ารหัสข้อมูล เพื่อป้องกันมิให้ตรวจสอบได้ว่าผู้ออกเสียงลงคะแนนได้ลงมติเป็นประการใด อันจะเป็นการปกป้องผลการลงมติลับได้

(ข) การประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์สำหรับกลุ่มเฉพาะ

ควรกำหนดให้มีการจัดบริการขั้นพื้นฐานสำหรับคนพิการที่เกี่ยวข้องกับการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่คนพิการแต่ละประเภทสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก อาทิ บริการล่ามภาษามือ บริการคำบรรยายแทนเสียง หรือบริการเสียงบรรยายภาพ และบริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็นและเหมาะสมไว้ในข้อบังคับการประชุมและระเบียบว่าด้วยการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

บรรณานุกรม

หนังสือ

คู่มือมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของการประชุมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

หนังสือรวมบทความและการอ้างอิงจากส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ

เจียรทิพย์ ดำรงคุลยทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ตกับผู้พิการทางการได้ยิน วารสารมนุษยศาสตร์
ฉบับบัณฑิตศึกษา.

นิตยา วงศ์ใหญ่ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 เดือน
พฤษภาคม – สิงหาคม 2560.

พิมพ์สิริ วิเศษโอฟารนนท์, การประชุมผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์กับผลบังคับใช้ทางกฎหมาย.
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

ชัชวาลย์ หาญสกุลบันเทิง. รายงานผลการศึกษาเปรียบเทียบโปรแกรมควบคุมการประชุม
ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการใช้งานในประเทศไทย. ศูนย์วิจัยเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องมือแพทย์ (A-MED) สวทช.

รายงานผลการศึกษาของคณะกรรมการพัฒนาสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง การจัด
สภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้.

วิจิตา รชตะนันท์กุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กรมส่งเสริม
และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการกับการขับเคลื่อน
ยุทธศาสตร์ด้านคนพิการในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์

สุกานดา ปัญญาโฉม. การรับรู้สิทธิคนพิการตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและ
พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร,
2553.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล	นางสาวภิรมย์ นิลทัพ
ตำแหน่งปัจจุบัน	นิติกรชำนาญการพิเศษ
คุณวุฒิการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง นิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขากฎหมายมหาชน) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ชื่อหน่วยงาน	สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
สถานที่ติดต่อ	กลุ่มงานคณะกรรมการการพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เลขที่ 1111 ถนนสามเสน แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กทม. 10300 บ้านเลขที่ 55/391 หมู่ 15 ตำบลบางรักพัฒนา อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110
หมายเลขโทรศัพท์	ที่ทำงาน 02 831 9225 มือถือ 086 017 3553